

HYVÄÄ KOIRAN VUOTTA!

中國

KIINA

sanoin ja kuvin 1/2018

Jouko Rautava:

Kiinan uudistuspolitiikka kaipaa
terävöittämistä2

Antti Silvennoinen:

Suomalaismenestystä peking-
oopperakilpailussa Pekingissä8

Kirsi Ahola:

Onnensolmut18

Jyrki Kallio:

Kiinalaisen eläinradan eläimet
– mistä ne ovat peräisin?21
Tapahtumia kevättalvella24

*Kannen kuva: Tang-dynastian aikaisen
peilin taustan koristekuviointi.*

KIINA SANOIN JA KUVIN
No 1/2018 (275) 63. vuosikerta.

**Julkaisija: SUOMI-KIINA-SEURA
TOIMITUS:**

Veli Rosenberg, päätoimittaja.
Sähköposti: toimisto@kiinaseura.fi
Osoite: Heikkiläntie 8 B 2. krs.,
00210 Helsinki

Puhelin: 045-787 77 962

Sähköposti: toimisto@kiinaseura.fi

Kotisivut: www.kiinaseura.fi

Ilmestyy neljä kertaa vuodessa, seuraava
numero maalis-huhtikuussa 2018.

Tilaushinta: 26 EUR

Ilmoitushinnat: koko sivu 450 EUR, 1/2
sivua 240 EUR, 1/4 sivua 126 EUR, 1/3
sivua 180 EUR. Sovi värilisä erikseen.

Ulkoasu: lehden päätoimittaja

Paino: Paintek Pihlajamäki Oy, 2018.

*Lehdessä esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien
omia eivätkä edusta Suomi-Kiina-seuran kan-
taa. Oikeudet artikkeleihin kuuluvat kirjoittajil-
le, niiden julkaiseminen tai lainaaminen ilman
heidän lupaansa on kielletty. Myös oikeudet
kuviin pidätetään.*

Tällaiset vaurauden jumaluutta esittävät veistokset ovat taas yleistyneet.

KIINAN UUDISTUSPOLITIikka KAIPAA TERÄVÖITTÄMISTÄ

Kiinassa talouskasvu jatkui viime vuonna vahvana, vaikka virallisten tilastojen luotettavuusongelmat vaikeuttavat kehityksen arviointia. Talouspolitiikka on edelleen liiaksi hirttäytynyt kasvutavoitteiden saavuttamiseen, mikä on lisännyt velkaantumisesta johtuvia riskejä. Kestävä kehitys edellyttää reformipolitiikan terävöittämistä.

Viime vuonna Kiinan talouspolitiikkaa hallitsi lokakuussa pidetty 19. puoluekonferenssi ja sen odotus. Viiden vuoden välein järjestettävä keskeinen puoluetapahtuma sementoi odotetusti presidentti ja

puoluejohtaja Xi Jinpingin valta-aseman, mutta talouspolitiikkaa koskevat linjaukset jäivät odotuksia paljon vaisummiksi. Tulossa olleen puoluekokouksen takia talouspolitiikkaa leimasi äärimmäinen vakauden tavoittelu, minkä johdos-

中國

Kuva: V. Rosenberg, 2007.

ta talousuudistuksia ei tehty ja osin reformipolitiikassa otettiin jopa taka-askeleita.

Kasvu nopeaa, vaikka numerot epäilyttävät

Kiinan BKT kasvoi virallisten tilastojen mukaan viime vuonna 6,9 %, mikä on aavistuksen enemmän kuin vuonna 2016 ja toteutti vaivat- ta viime vuodelle asetetun ”noin” 6,5 prosentin kasvutavoitteen. Virallisten tilastojen mukaan Kii- nan BKT:n vuosikasvu on viimeis- ten kymmenen vuosineljänneksen aikana ollut 6,7–6,9 %, mutta näin tasainen kasvu ei ole uskot- tava kuvaus Kiinan viime vuosien talouskehityksestä. Maan talous elää suurta muutosta ja tilanne on virallisten kasvulukujen ylimaallis- ta vakautta korostavaa kuvaa paljon mielenkiintoisempi.

Tilasto-ongelmat vaikeuttavat suuresti Kiinan taloustilanteen seur- rantaa ja sitä koskevaa keskustelua.

Monet tekijät viittaavat kuitenkin siihen, että kasvu hidastui virallisia lukuja huomattavasti vaisummaksi tämän vuosikymmenen puolivälin tienoilla, mutta piristyi taas vuo- desta 2016 aina vuoden 2017 ke- sään saakka. Viime vuoden lopulla kasvuvauhti näyttäisi jälleen alka- neen hidastua.

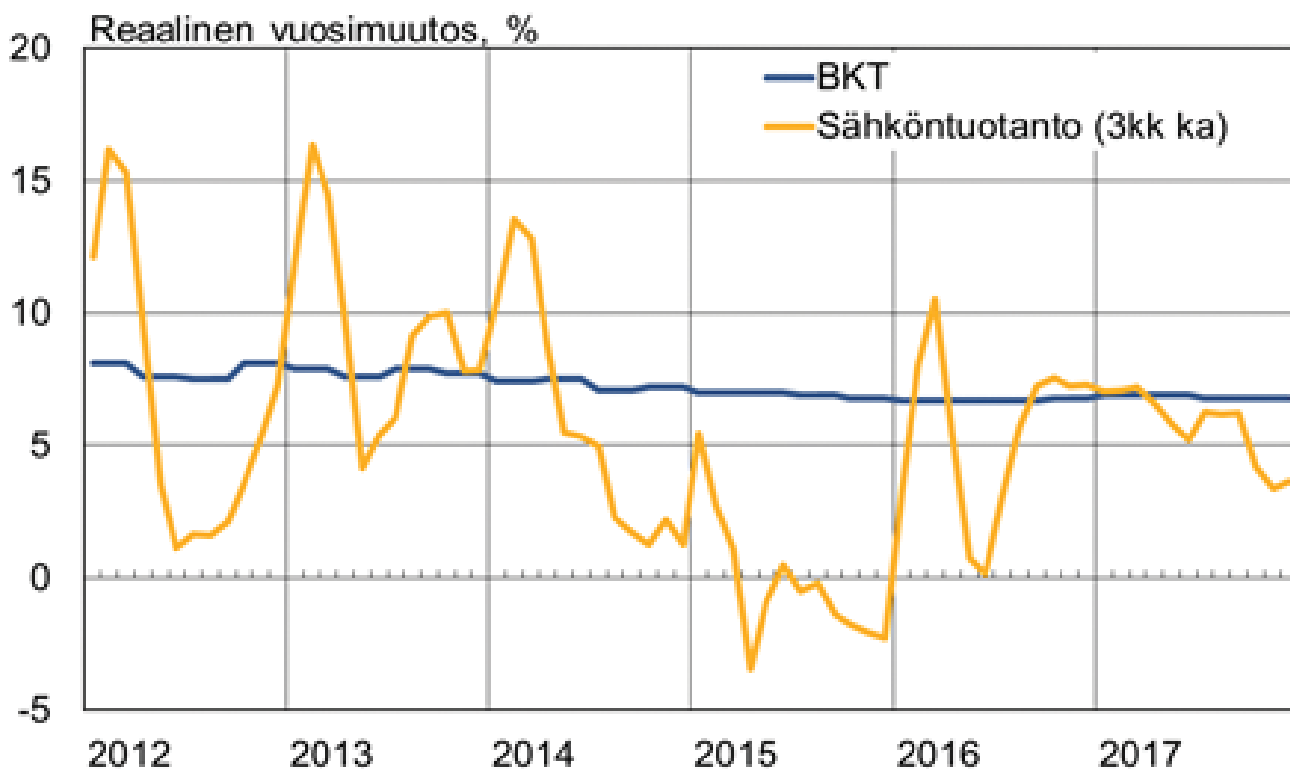
Kiinan kasvu on ollut nopeaa, vaikka tilastojen antama kuva on ristiriitainen

Vaikka viralliset BKT-luvut saat- tavat liioitella kasvua, näyttää se edelleen vahvalta. Kasvua ovat vii- me aikoina tukeneet hyvän tulo- kehityksen siivittämä kotimainen kulutuskysyntä sekä viennin elpy- minen. Yhtään pitemmällä aika- välillä Kiinan kasvuvauhti kuiten- kin pikemminkin hidastuu kuin kiihtyy. Jo nyt on nähtävissä, että Kiinan tulotason nousun ja tekno- logisen kehityksen myötä helpot keinot tuotannon kasvattamiseksi

ovat vähenemässä. Kasvua vetävät alas myös väestön ikääntyminen, tuotantorakenteen palveluvaltaistu- minen ja ympäristöongelmat. Kun vähentyneet päästöt parina aikai- sempana vuonna näyttävät johtu- neen suhdannevaihtelun aiheut- tamasta tuotannon kasvuvauhdin hiipumisesta, niin nyt vaikuttaa siltä, että ympäristömääräyksiä ja niiden valvontaa on aidosti kiris- tetty, mikä heijastuu kotitalouksien hiilenpolton lisäksi myös tuotan- toon. Vaikka finanssi- ja rahapoliti- kalla tuetaan kasvua eikä inflaation kiihtyminen ole välitön talouspo- liittinen uhka, elvytysvaraa kaven- taa huolestuttava velkatilanne.

Kaupungistuminen tukee kasvua ja rakennemuutosta

Kiinan kehityksen myötä talou- den rakenteet ja toimintadyna- miikka muuttuvat. Yksi keskeinen muutosvoima on kaupungistumi- nen. Kaupungeissa asuu nyt noin

Lähde: Macrobond

中國

58 % väestöstä ja kaupungistuminen etenee 20–22 miljoonan uuden kaupunkiasukkaan vuosivauhtia. Maaseudun alityöllistetyillä ihmisillä on kaupungeissa paremmat mahdollisuudet tuottavaan työhön, mikä on tärkeä kasvua tukeva tekijä tilanteessa, jossa työvoiman kokonaismäärän kasvu näyttää pysähtyneen. Kaupungistuminen muokkaa osaltaan myös tuotannon ja kulutuksen rakenteita.

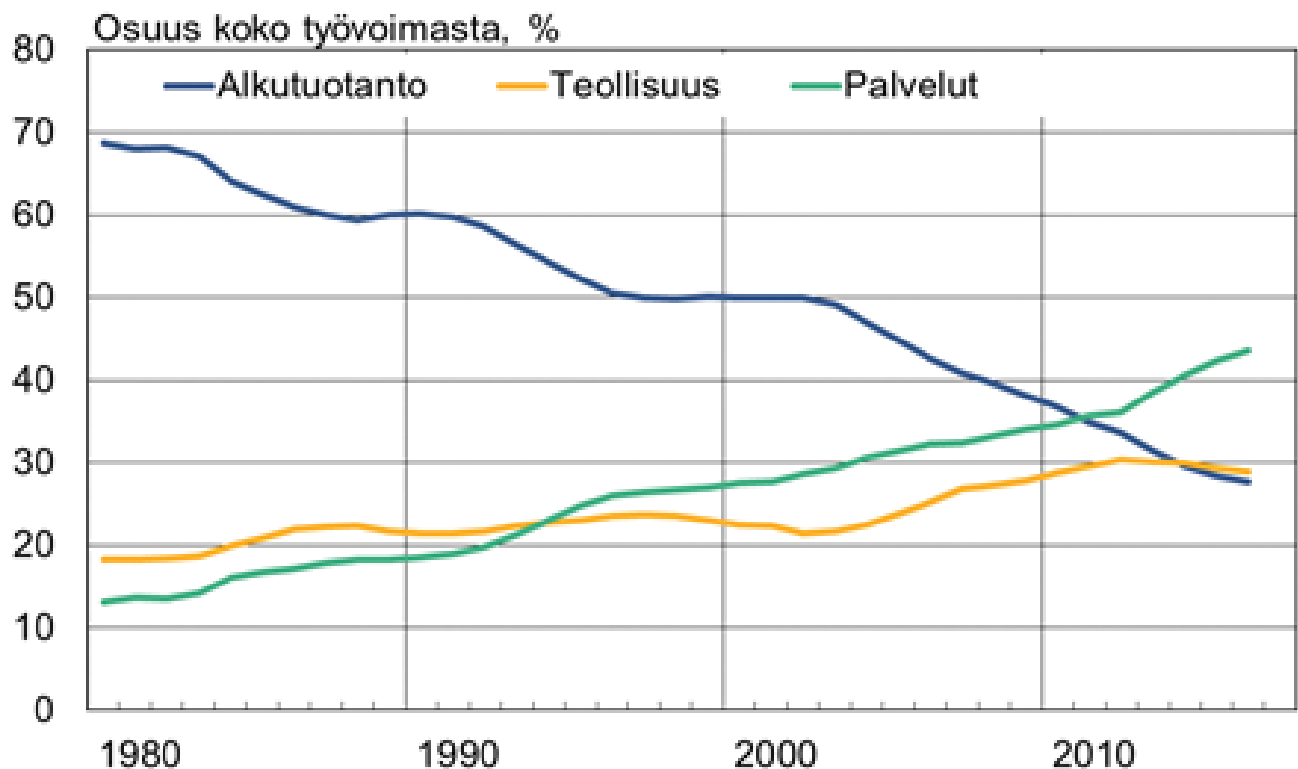
Tällä vuosikymmenellä palveluiden osuus kokonaistuotannosta on noussut 44 prosentista noin 52 prosenttiin, kun taas teollisuuden ja rakentamisen osuus on painunut 6 prosenttiyksikköä 40 prosentin pintaan. Luonnollinen kehityssuunta on ollut myös maatalouden ja muun alkutuotannon BKT-osuuden painuminen 8 prosentin tuntumaan. Alkutuotanto työllistää edelleen kuitenkin yli neljänneksen työvoimasta eli vain hieman vähemmän kuin teollisuus,

jonka työvoimaosuus on kääntynyt laskuun vasta tällä vuosikymmenellä. Palvelusektorin työvoimaosuus on 44 % ja se kasvaa edelleen voimakkaasti, vaikka tuotantotilastojen mukaan palvelusektorin BKT-osuuden kasvu on pysähtynyt vuoden 2016 jälkeen. Työvoiman kokonaismäärä on vajaat 780 milj. henkeä.

Työvoimaosuudet kertovat rakennemuutoksen jatkuvan Tuotantorakenteen rinnalla muuttuu luonnollisesti myös kulutuksen rakenne. Hämmäntävää kuitenkin on se, että virallisten tilastojen mukaan yksityisen kulutuksen poikkeuksellisen matalan BKT-osuuden kasvu on ollut erittäin hidasta ja viime vuonna se peräti laski aavistuksen 39 prosenttiin. Julkisen kulutuksen osuus on tällä vuosikymmenellä ollut hienoisessa kasvussa ja viime vuonna se oli lähes 15 %. Mielenkiintoista on myös se,

että kiinteiden investointien osuus BKT:stä on edelleen 43 %. Vaikka Kiinan julkisen kulutuksen BKT-osuus vastaa hyvin keskituloisten maiden keskiarvoa, on sen yksityisen kulutuksen osuus tavattoman alhainen ja investointien korkea osuus täysin poikkeuksellinen. Tilastoihin liittyvää hämmennystä lisää se, että eräiden indikaattoreiden mukaan yksityiset investoinnit, jotka kattavat 60 % kaikista investoinneista, ovat heinäkuusta lähtien olleet reaalisesti vuodentakaista pienemmät.

Kiinan kehitykselle keskeisen tavaraviennin osuus BKT:stä on kymmenessä vuodessa laskenut 35 prosentista 19 prosenttiin (tuonnin 27:stä 15 prosenttiin) ja ulkomaankaupan (nettovienti) laskennallinen vaikutus kasvuun on enää vähäinen. Muuten avautuminen ja pääsy globaaleille markkinoille ovat Kiinalle tärkeitä myös tulevaisuudessa. Kiinalla on hyvät syyt olla

中國

Talouden pitkään jatkunut kasvu on mahdollistanut infrastruktuuriin panostamisen.

Kuva: V. Rosenberg, 2011.

huolissaan protektionismin leviämistä, joten sen täytyisi ottaa vakavasti myös vaatimukset omien markkinoiden avaamisesta. Yhdysvallat korotti presidentti **Trumpin** johdolla tammikuussa joidenkin kiinalaistuotteiden tullee, mutta vakavampienkaan kauppapoliittisten kiistojen mahdollisuutta ei voi sulkea pois.

Velan kasvun ja reformien viipymisen myötä riskit lisääntyvät

Kiinan kasvu on kansainvälisestä finanssikriisistä lähtien ollut vahvasti velkavetoista. Löysän finanssi- ja rahapolitiikan seurauksena Kiinan velka/BKT on jo noin 260 %, mikä on paljon verrattuna muihin nouseviin talouksiin. Eri-tyisesti yritysten velkataakka (170 % per BKT) on tavattoman raskas

verrattuna useimpiin kehittyneisiin maihin. Viime aikoina myös kotitalouksien velka on asuntoluottojen vetämänä kasvanut nopeasti. Vaikka velka on lähes kokonaan kotimaista ja julkisella sektorilla on puskureita ongelmien hoitamiseksi, tuskin mikään maa on selvinnyt Kiinan kaltaisesta velan nopeasta kasvusta ilman ongelmia ja kasvun hidastumista.

Kasvun hidastumisen ja velan kasvun aiheuttama epävarmuus on heijastunut pääomien ulosvirtauksena ja ajoittaisina yuanin heikkenemispaineina. Viranomaiset ovat pyrkineet rauhoittamaan tilannetta tiukentamalla pääomaliikkeiden rajoituksia ja puuttumalla monin tavoin valuuttamarkkinoiden toimintaan. Rajoitukset ovat näkyneet niin kiinalaisyrittysten ulkomaille tekemien suorien sijoitusten

jyrkkänä laskuna vuonna 2017 kuin kiinalaisturistien rahankäytön lisääntyneenä kontrollina. Pääomaviennin sääntelyn kiristämisen ansiosta valuuttavaranto kasvoi viime vuonna runsaaseen 3 200 mrd. dollariin, vaikka Kiinan vaihtotaseen ylijäämä on painunut suunnilleen 1 prosenttiin BKT:stä.

Pääomarajoitukset ovat tukeet yuania ja rauhoittaneet tilanteen valuuttamarkkinoilla. Tämä yhdessä heikon dollarin kanssa ovat saaneet yuanin dollarikurssin vahvistumaan tammikuussa. Euroa vastaan yuan on tämän vuoden puolella ollut suhteellisen vakaa. Valuuttasääntelyn lisääntymisen hintana on kuitenkin ollut yuanin kansainvälisen käytön selvä väheneminen, mikä sotii Kiinan pitkän ajan avautumis- ja kansainvälistymisstrategiaa vas-

中國

taan.

Velkatilanteesta ja kasvun lähes vääjäämättömästä hidastumisesta johtuen Kiinan taloustilanne ei nykyisellään ole kestävällä pohjalla. Uudistusten viipyminen ja velkataakan kasvattaminen ovat jo vaikeuttaneet taloustilannetta ja lisänneet kriisien mahdollisuutta. Erilaiset markkinahäiriöt ovat olennainen osa Kiinan valtavaa järjestelmämuutosta, mutta todennäköisyys laajamittaiselle kriisille ja kasvun huomattavalle hidastumiselle kasvaa, jos talouspolitiikan kurssia ei saada muutetuksi.

Talouspolitiikan tavoitteet ristiriitaiset

Kiina kaipaisi määrätietoista talous- ja reformipolitiikkaa velka- ja rakenneongelmien ratkaisemiseksi ja uusien kasvumoottoreiden synnyttämiseksi. Lokakuun 2017 tärkeä 19. puoluekonferenssi ja siellä tehdyt henkilövalinnat sietivät presidentti ja puoluejohtaja Xi Jinpingin valta-aseman, mutta kokous ei tarjonnut odotettuja viitteitä talous- ja reformipolitiikan terävöittämisestä. Linjapuheessaan Xi totesi, että aikaisemmin asetettujen tavoitteiden mukaan maa on ”kohtuullisen vauras yhteiskunta” vuoteen 2020 mennessä, ja uutena tavoitteena on olla johtava globaali valtio vuoteen 2050 mennessä niin pehmeällä voimalla kuin armeijan suorituskyvyllä mitattuna. Vältavoitteena Kiinan on määrä olla vuoteen 2035 mennessä moderni sosialistinen maa, jolla on suuri keskiluokka ja nykyistä pienemmät tuloerot. Xi tarjosi Kiinan kehitysmallia nyt avoimesti myös muille maille.

Myöhemmin joulukuussa pidetty vuosittainen talousasioiden työkonferenssi määritteli talouspo-

litiikan seuraavan kolmen vuoden painopisteiksi rahoitussektorin riskien, ympäristöongelmien ja köyhyyden vähentämisen. Tavoitteiden toteuttamiseksi päättäjät vakuuttavat Kiinan jatkavan avautumista, markkinauudistuksia ja rahoitusmarkkinoilla piilevien riskien torjuntaa. Jo vuosia esillä olleita teemoja ovat mm. palvelusektorin avaaminen ulkomaiselle kilpailulle, valuuttakurssin vapauttaminen, valtionyritysten vahvistaminen ja ylikapasiteettialojen tervehdyttäminen (ns. tarjontapuolen reformit) sekä velan kasvun jarruttaminen. Vaikka erityisesti rahoitusmarkkinoilla on mm. korkojen vähittäisen vapauttamisen ja arvopaperimarkkinoiden avaamisen myötä otettu näkyviä edistysaskelia, suurelta osin uudistuspolitiikka on viime vuosina polkenut paikallaan ja paikoin on menty taaksepäin kuten valuuttasäännöstelyn tiukentaminen osoittaa.

Erityinen talouspolitiikan ongelma ovat sitovat vuosittaiset BKT:n kasvutavoitteet, jotka pakottavat epätarkoituksenmukaiseen elvytykseen, mikä pahentaa velkaongelmaa. Viime kädessä tavoitteet saavutetaan manipuloimalla tilastoja, mistä on paljon viimeaikaisia esimerkkejä. Pitäytyminen vuoteen 2020 koskevassa ”kohtuullisen vauras yhteiskunta” -tavoitteessa, joka on määritelty reaalisen BKT:n kaksinkertaistamisena vuosien 2010–2020 välillä, viittaa siihen, että vuosittaisista kasvutavoitteista voi olla vaikea luopua lähivuosina. Puolueen 100-vuotisjuhla vuonna 2021 korostaa tavoitteen saavuttamisen tärkeyttä. Käytännössä tavoite edellyttää reaalisen BKT:n kasvavan tulevina vuosina keskimäärin 6,3 % vuodessa, vaikka vähempikin kasvu näyttäisi työmarkkinoiden näkökulmasta

riittävän. Tiukat kasvutavoitteet ovat räikeässä ristiriidassa velkahityksen taittamisen ja ympäristöongelmien hoitamisen kanssa, vaikka päättäjät puheissaan korostavat kasvun laatua ja kestävyyttä.

Kiina on tällä hetkellä erittäin vaikeasti hahmotettavassa suunnitelma- ja markkinatalouden välitilassa, jossa toimijat pyrkivät poimimaan molempien järjestelmien tarjoamat hedelmät ja hyödyntämään niiden heikkoudet. Järjestelmän yhä monimutkaisemmasta luonteesta huolimatta talouspolitiikka nojaa edelleen pitkälti käsi-ohjaukseen, koska markkina- ja hintaperusteiseen säätelyjärjestelmään siirtyminen koetaan vakautta tavoittelevassa järjestelmässä liian riskialttiiksi.

Nykyinen ideologian merkityksen korostaminen ja puolue-elimien vahvistamisvaatimukset jopa yritystasolla sotivat aikaisempaa pragmaattisuutta korostavaa lähestymistapaa vastaan ja syövät luvattujen markkinauudistusten uskottavuutta. Puolueen tahdosta ja sen tilastoista riippumatta taloustilanne kuitenkin elää ja markkinat muovaavat maata, joten paineet talouspolitiikan korjaamiseen kasvavat.

Viime vuodet ovat kuluneet, milloin minkäkin konferenssin tai kokouksen odottelussa, joista on (turhaan) toivottu viestejä uudistuspolitiikan terävöittämisestä. Toistaiseksi päättäjät näyttävät odottavan parempaa ajankohtaa uudistuksille, mutta sellaista ei ole näköpiirissä. Velan jatkuva kasvu, ympäristöongelmat ja vanheneva väestö ajavat asioita suuntaan, jossa viivytelyn kustannukset vain kasvavat. Seuraavan kerran uutisia uudistuksista saa taas toivoa maaliskuussa, kun Kiinan kansankongressi (parlamentti) kokoontuu vahvistamaan tämän vuoden politiikka-

中國

linjaukset.

Kiinan rooli maailmantaloudessa kasvaa ja muuttaa muotoa

Kuva Kiinan talouden kehitysmahdollisuuksista lyhyellä ja pitkällä aikavälillä on hyvin kaksijakoinen. Lyhyen aikavälin kehitystä varjostavat suuret riskit ja uhka siitä, että talous- ja uudistuspolitiikka eivät reagoi riittävän nopeasti taloudessa meneillään oleviin muutoksiin. Pitkän aikavälin näkymät puolestaan ovat edelleen lupaavat talouden dynaamisuuden ja teknologiaan tehtyjen panostusten ansiosta. Kiinalla on tahto ja edellytykset kasvaa ja kehittyä.

Kiina on toistaiseksi kulkenut Japanin ja Etelä-Korean viitoittamaa polkua, mutta sen nousun vaikutukset maailmantalouteen ovat maan koosta johtuen vielä näkyvämmät. Kiinan osuus ostovoimakorjatusta globaalista BKT:stä on 18 %. Näin mitaten se on jo suurempi talous kuin Yhdysvallat, vaikka nimellisellä BKT:llä mitaten Yhdysvallat on vielä selvästi suurempi. IMF:n tälle vuodelle ennustamasta maailmantalouden 3,9 prosentin kasvusta Kiinan osuus on lähes kolmannes.

Kiina on keskeinen vaikuttaja raaka-ainemarkkinoilla, ja monien metallien globaalista kysynnästä maa kattaa noin puolet. Yhä selvemmin sen rooli korostuu myös teknologiarintamalla. Tämä näkyy kiinalaisten ulkomailla tekemissä yritysostoissa ja siinä, että Kiina on noussut Yhdysvaltojen ja Japanin jälkeen kolmanneksi suurimmaksi kansainvälisten patenttien (PCT) hakijamaaksi. Kiina on maailman ylivoimaisesti suurin ja nopeimmin kasvava teollisuusrobottien markkina, ja kiinalaisyriyten rooli robotien valmistajana kasvaa nopeasti.

Maan nopea kasvu sekä tuotannon ja kysynnän rakenteiden muutokset ovat keskeisiä maailmantalouden muutosmoottoreita tulevinakin vuosina. Kaikki toimialat ja maat ovat osallisia näissä muutoksissa.

Ennustenumeroihin syytä suhtautua suurpiirteisyydellä
Kiinassa on tämän vuoden alussa uutisoitu taas useista alue- ja paikallistason tilastoväärennyksistä, joissa tuotantolukuja sekä paikallishallinnon tuloja on liioiteltu räikeästi. Tilasto-ongelmat näyttävätkin koskevan kaikkia tasoja, joten Kiinan talouskasvua koskeviin numeroihin on syytä suhtautua suurpiirteisyydellä. Sama koskee tietysti ennusteita.

Useimmat keskeiset ennusta-

jat myötäilevät virallisia kasvutavoitteita ja ennustavat lähivuosille 6–6½ prosentin kasvua. Amerikkalainen Conference Board kuitenkin uskoo BKT:n todellisen kasvun jäävän noin 4 prosenttiin, missä se on laitoksen mukaan ollut jo vuodesta 2015 lähtien. Suomen Pankki arvioi kasvun hidastuvan lähivuosina 5 prosenttiin, jos asiat kehittyvät hyvin ja reformipolitiikka jämäköityy. Kehitys ei kuitenkaan ole tasaista, vaan talouden rakenteiden muutokset ja kasvun hidastuminen tuovat mukanaan monenlaisia ongelmia ja yllätyksiä. Lisäksi alueelliset ja toimialoittaiset erot näkymissä voivat olla hyvinkin suuret.

Jouko Rautava

Kirjoittaja toimii Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitoksessa neuvonantajana.

OSTETAAN !

Kiinasta Suomeen tai muualle tulleita kirjekuoria tai postikortteja ennen -1990 lukua.

Erityisesti olemme kiinnostuneita 1960-70 luvun kohteista.

Ostamme myös kiinalaisia postimerkkejä.

Ota yhteyttä, ne tavallisen näköiset kirjekuoret / kortit voivat olla arvokkaita!

jarvisto@yahoo.com tai

+358-50-567 3747

Vesa Järvistö

中國

SUOMALAISMENESTYSTÄ PEKING-OOPPERA-KILPAILUSSA PEKINGISSÄ

Antti Silvennoinen kertoo avomielissä päiväkirjassaan minkälaisia tunnelmia kulttuurieron ja kilpailun keskellä voi kokea. Lähtökohta on haastava, sillä Antti esiintyi peking-oopperakilpailussa teatterimuodon syntysijoilla omalla teoksellaan. Kulttuurierojen kanssa voi elää, kun tiedostaa minkälaisia tunteita omassa päässä liikkuu ja mistä ne johtuvat. Aina ei voi joustaa ja antaa periksi omista tuntemuksistaan.

Miksi teen tämän itselleni? Kysyin taas kerran itseltäni, kun olin päätnyt Pekingiin ja taas kerran riitelemään mielestäni naurettavista asioista kiinalaisten kanssa. Olimme juu-

ri saapuneet hotellille Pekingissä. Finnairin suora lento Pekingiin laskeutuu aina noin aamuseitsemältä paikallista aikaa, ja Kun se on Suomesta lähtenyt noin kello kuusi illalla, on lähes koko yö mennyt

hukkaan, sillä lentokoneessa ei pahemmin pysty nukkumaan. Vain muutaman tunnin ”yöunien” jälkeen ei olo ole kovin mahtava saavuttaessa Pekingiin. Ja kaiken lisäksi, jotta pystyisi mahdollisimman

中國

Kuva: K. Rosenberg, 2013.

Vartija – arjen sankari -näytelmän esitys vuonna 2013. Avustavina näyttelijöinä tuolloin Ville Seivo ja Jere Värri.

nopeasti tottumaan aikaeroon tulisi ensimmäinen päivä pysyä hereillä iltaan saakka.

Tässä olotilassa sitten odotelimme kolmistaan hotellin ravintolassa syödyn aamiaisen jälkeen sitä, kuka tulisi maksamaan aamiaisem-

me. Se oli meille luvattu järjestäjien taholta maksaa, ja nyt hotellin henkilökunta pyysi meitä itse maksamaan aamiaisemme. Olimme tulleet kolmistaan, **Antti Silvennoinen** (minä) sekä **Jaakko Hutchings** ja **Jilka Repo** osallistumaan Pekingin

Fengtain kaupunginosan järjestämään peking-ooppera-kilpailuun, joka oli osa isompaa perinteisen teatterin festivaalia.

Epäluuloa

Opettajani **Lü Suosen** eli tuttavall-

中國

Taiteilijat lentokoneessa otetussa selfissä: Antti, Jaakko ja Jilka.

lisemmin Lylle oli koko kesän ajan painostanut minua osallistumaan tuohon kilpailuun, sillä hänen mielestään se oli hieno tilaisuus päästä näyttämään kiinalaisille mitä me suomalaiset osaamme. Lylle on ollut opettajani noin 12 vuoden ajan, joten tunnen hänet erittäin hyvin ja olen tehnyt hänen kanssaan paljon töitä, myös Suomessa. Hänen vakuutteluistaan huolimatta olin koko ajan hieman skeptinen koko tapahtumaa kohtaan. Minua on monesti pyydetty Kiinaan esiintymään ja luvattu hankkia lentoliiput, asumiset ym., mutta kaikkina kertoina asia on jäänyt puolitiehen. Ehkä olen vaatinut liikaa tai kiinalaiset ovat huomanneet, ettei asia olekaan niin yksinkertainen. En tiedä mistä syistä asiat eivät ole edenneet loppuun saakka.

Epäreilu ennakkoasetelma

Tämän vuoksi en oikein jaksanut uskoa matkan toteutumiseen tälläkään kertaa. Kaiken lisäksi koko kilpailusta oli vaikea saada luotet-

tavaa tietoa. Ei-kiinalaisten pekingoopperaa opiskelleiden joukossa liikkui tapahtumasta vain erilaisia huhuja, eikä sillä ollut edes kunnollisia kotisivuja. Opettajani halusi, että osallistuisin kilpailuun *Wusheng Companyn* toisen perustajajäsenen **Elias Edströmin** kanssa ja että esittäisimme pekingoopperakatkelman *Taistelu pimeässä huoneessa*, jonka hän meille vuonna 2009 opetti ja jota olemme esittäneet varsin paljon ympäri Suomea kiertäen. Eliaksen kanssa olimme molemmat sitä mieltä, ettei tämän teoksen esittäminen Kiinassa välttämättä johda niihin päämääriin joita esiintymiseltä haluamme. Suoraan sanottuna aloin olla hieman kylästynyt tuon teoksen esittämiseen, sillä se on osa suurempaa kokonaisuutta. Katkelmana taistelu ei asetu kontekstiin. Irrallisena numerona esitettynä se ei enää jaksaa kiinnostaa, vaikka se kieltämättä onkin varsin tyylikäs ja hauska pätkä ja lisäksi toimii hyvin. Sitä paitsi tähän kilpailuun haluttiin vain noin 10 mi-

nuutin pätkä, eli meidän olisi pitänyt tehdä katkelmasta vielä tiivistetympi versio ja ottaa draamaa sekä tarinankerrontaa entisestään pois. Tästä tietysti väistämättä syntyi sellainen ”ulkomainen apina”-ilmiö. Kiinalaiset rakastavat sitä, kun me ulkomaalaiset yritämme tehdä kiinalaisia asioita, meidän kuitenkin aina jäädessä heihin verrattuna kakkosiksi.

Kun Elias sitten lopulta ilmoitti, ettei hän halua lähteä, olin suoraan sanottuna hieman helpottunut. Olin nimittäin jo jonkin aikaa ajatellut kuinka hienoa olisi mennä Pekingiin ja esittää kilpailussa katkelma omasta *Vartija – arjen sankari* -teoksestani ja näyttää kiinalaisille, että me pystymme muuhunkin kuin meille Kiinassa opettujen roolien ja teosten esittämiseen. Perinteisten näytelmien esittämisessä vertailu kääntyy aina väistämättä kiinalaisten eduksi, sillä he ovat harjoitelleet niitä jo lapsesta saakka ja heillä on mahdollisuus paneutua niihin, ja vain niihin. Meillä ulkomaalaisilla ei myöskään ole samaa kokemuspohjaa kiinalaisista taruista ja mytologioista, joihin esitykset useimmiten perustuvat. *Vartijan* esittäminen oli siis tavallaan minulle ainoa oikea tapa osallistua kisaan, vaikka se pelottikin todella paljon.

Näistä lähtökohdista olimme sitten kilpailuun Pekingissä päätyneet. Emme oikein tahtoneet uskoa koko homman toteutumiseen ennen kuin istuimme Helsinki-Vantaan lentokentän baarissa kolmestaan ja kilistimme oluttuoppeja reissun kunniaksi.

”Natasha”

Pekingissä hotellin ravintolaan tuona ensimmäisenä aamuna tuli eräs kilpailun henkilökunnasta, nuori noin 23-vuotias nainen, joka sanoi nimekseen **Natasha**. Kyllä, kaikilla

中國

”cooleilla” kiinalaisilla on englanninkieliset tai muuten vain ulkomaalaiset nimet. En tiedä hänen oikeaa nimeään. Hän toivotti meidän keskinkertaisella englannillaan tervetulleiksi, jonka jälkeen puhe vaihtui kiinaksi. Hän näytti meille jonkinlaisen aikataulun tuleville päville. Sen lisäksi hän antoi meille lomakkeet, jotka meidän tulisi täyttää, jos halusimme poistua hotellilta. Hän oli sitä mieltä, että meidän oman turvallisuutemme kannalta olisi tärkeää kertoa heille aina kun halusimme poistua hotellilta. Hotelli sijaitsi yli tunnin taksimatkan päästä kaupungin keskustasta, keskellä ei-mitään. Lähistöllä ei ollut edes kauppaa.

Olen ollut monta kertaa Pekingissä ja liikkunut eri kaupunginosissa ja voin väittää tuntevani kaupungin melko hyvin. Tässä ihanaa aamuissa olotilassa minulta paloi hermot aivan totaalisesti ja jotten olisi alkanut huutaa Natasha-paralle, nauroin hänelle päin naamaa ja ihmettelin kovaan ääneen moista typeryyttä. Olen luonteeltani melko rauhallinen, ja jopa ujo joissain tilanteissa. Kiinassa minusta kuitenkin tulee lähes toinen persoona, sillä siellä joku yrittää koko ajan kävellä yli, jos ei pidä puoliaan. Varoitin tästä toisesta persoonastani Jaakkoa ja Jilkaa etteivät he liikaa järkyttyisi. Noin vartin riitelyn ja Natashan pomon **Charlotten** tapaamisen jälkeen meidän ei lopulta tarvinnut täyttää lupa-lomakkeita. Aavistelin kuitenkin pahasti ettei tätä(kään) kilpailutapahtumaa ollut organisoitu kovin hyvin.

Järjestelyt takkuavat

Seuraavana päivänä yllättävän hyvin nukutun yön jälkeen osallistuimme festivaalin avajaisparaatiin. Tämä oli kilpailusuoritusten lisäksi ainoa ”pakollinen” tapahtuma, jon-

ne olimme sopineet osallistuvamme. Edellisenä iltana olin jo ehtinyt haastaa riitaa niin Natashan kuin muiden ”ulkomaisten” osallistujien kanssa aamun aikatauluista. Peking on valtava kaupunki ja siellä voi matkoihin mennä, liikenteen sujuvuudesta riippuen todella vaihtelevia aikoja. Tästä syystä pekingiläiset eivät usein ole ajoissa paikalla eikä tarkkoja tapaamisaikoja monesti luvatakaan.

Paraatin, joka oli samalla puistoalueella hotellimme kanssa, eli noin kilometrin päässä oli määrä alkaa klo 9.30. Kiinalaiseen tapaan meidän kilpailijoiden oli määrä mennä yhdessä paikalle, bussilla tietenkin sillä sinne käveleminen oli festivaalin mielestä liian vaarallista. Jotta ehtisimme bussiin ajoissa, oli meidän määrä tavata hotellin aulassa klo 8. Pidin tätä aivan idioottimaisena ja ehdotin, että voisimme kävellä sinne itse. Tämä ei tietenkään sopinut ja riitelin Natashan kanssa some-viestiketjussa tovin, kunnes muutama muu kilpailija alkoi puolustaa Kiinan toimintaperiaatteita.

Meidän ”ulkomaalaisten” joukossa oli käytännössä vain noin seitsemän ei-kiinalaista kahdenkym-

menen kilpailijan joukossa. Kaikki muut olivat ulkomailla asuvia kiinalaisia, jotka laskettiin ulkomaalaisiksi. Erityisesti eräs noin 45-vuotias mies puolusti menettelytapoja ja syytti minua ”ryhmähengen puutteesta”. Kiinnostavaa sinällään, sillä olimme vasta samana päivänä tulleet paikalle emmekä olleet edes tavanneet muita. Tätä miestä aloimme meidän kolmen kesken tuttavallisesti kutsua ”yhteisöllisyysmulkuksi”. Kaikki tämä, heti ensimmäisenä päivänä tapahtunut vei paljon voimia ja aiheutti mielipahaa. Käänsin kuitenkin mielessäni muiden kilpailijoiden kritiikin sen piikkiin, että he todella halusivat voittoa. Etenkin ”yhteisöllisyysmulkulle” tämä kilpailu tuntui olevan erityisen tärkeä. Peli oli alkanut.

Paraati

Seuraavana aamuna sitten kuitenkin tapasimme klo 8 aamulla hotellin aulassa. Ajattelin, että on viisainta joustaa tässä, sillä olimme etukäteen sopineet meidän osallistumisestamme avajaisiin. Kiinassa kannattaa valita tarkkaan asiat mistä nostaa metelin, ja vastaavasti joissain asioissa kannattaa vain kiltisti olla mu-

Paraatikadun vilskettä.

中國

Kuva: K. Rosenberg, 2013.

Näyttelijä tekee oman meikkinsä itse.

kana. Kasvojen menettäminen on vakava asia, eikä itselle suhteellisen pienistä asioista aina kannata riidellä, vaan säästä paukkuja oikeasti tärkeisiin asioihin. Olin organisaation parissa ilmeisesti jo saanut maineen ”ärsyttävänä vastaankitisijänä” eivätkä he tuon ensimmäisen päivän jälkeen pahemmin enää viitsineet tai uskaltaneet vaatia meiltä vastaanlaisia typeriä asioita.

Lähdimme hotellilta bussiin ja matkustimme noin 10 minuutin matkan kiertäen lähinnä ympyrää puiston alueella. Saavuimme paikalle siis noin tuntia ennen tapahtuman alkua. Kokonainen katu oli suljettu avajaisia varten ja kadun molemmin puolin oli katsomoita, joissa näytti olevan lähinnä paikalle raahattuja koululaisia ja paikallisten eläkeläisten järjestöjen jäseniä.

Joka tapauksessa väkeä oli runsaasti paikalla. Ulkomaalainen herättää Kiinassa aina erityistä huomiota, ja varsinkin kun kyseessä on perinteiseen teatteriin viittaava tapahtuma. Meistä kolmesta haluttiin ottaa jatkuvasti kuvia ja ympärillemme muodostuikin äkkiä pitkä jono paikallisia ”tätejä” ja ”setiä”, jotka halusivat ottaa itsestään kuvan meidän kanssamme. He innostuivat valtavasti kuultuaan, että olimme täällä esittämässä peking-oopperaa ja että olimme opiskelleet sitä. Puhun kiinaa, ja tämän kuultuaan he innostuivat entisestään. Paraati itsessään oli mauttomuuden huippu. Katua pitkin kulki lukuisia joukkoja, jotka esittivät huonolla maulla tehtyjä tanssinumeroita tai playback-laulua. Välillä heidän edessään kulki autojen päälle rakennettuja vaunu-

ja, joiden päällä seisoi ihmisiä.

Esiintyjien joukossa oli ammatillaisia ja amatöörejä. Monen joukon etunenässä käveli joku tärkeilevä pikkupomo, joka omaa asemaansa pönkittääkseen huuteli käskyjä tai näytti mallia, miten kävellä. Kaikki tämä tapahtui tietenkin yleisön silmien edessä. Tätä kesti yli tunnin ja istuimme syyskuisessa yli 20 asteen lämmössä auringon paahtaessa selkään. Aikaero-väsymys ei hyvin nukutun yönkään jälkeen ollut vielä poissa, ja kaiken lisäksi olimme edellisenä iltana erehtyneet juomaan muutaman oluen. Kestimme kuitenkin loppuun saakka ja tapahtuman jälkeen oli taas aika mennä bussilla takaisin hotellille.

Harjoituspaikka löytyy

Meillä oli paraatin jälkeen muuta-

中國

ma päivä vapaata. Paraati oli perjantaina ja meillä olisi kilpailusuoritus vasta keskiviikkona, tiistaina oli tarkoitus olla orkesteriharjoitus. Meille ei toistuvista pyynnöistäni huolimatta ollut järjestetty mitään harjoitustilaa hotellilta, eikä puiston alueellakaan oikein ollut mitään sopivaa paikkaa missä olisi pystynyt harjoittelemaan rauhasa. Otin yhteyttä vanhaan tuttavaani Perinteisen teatterin akatemialla NACTA:lla (*National Academy of Chinese Theatre Arts*) ja kysyin josko voisimme tulla koululle harjoittelemaan jo saman päivän iltapäivänä. Hän vastasi nopeasti ja lupasi yrittää järjestää meille harjoitussalin. Otimme taksin koululle, joka sijaitsee samassa Fengtain kaupunginosassa.

Taksimatka kesti kuitenkin lähes puoli tuntia. Tämä kertoo osaltaan, miten laaja Peking on ja toisaalta, miten kaukana hotellimme sijaitsi. Vielä muutama vuosi sitten Peking keskittyi suurimmilta osin kolmoskehätien sisällä sijaitsevalle alueelle. Nyt hotellimme oli viidennen kehätien ulkopuolella ja viitoskehätien alueelle oli noussut valtavasti taloja, jopa uusia kaupunginosia. Akatemian ympäristö on muuttunut myös huomattavasti. Ennen niin sympaattiselle alueelle nousee nyt lukuisia pilvenpiirtäjiä, eikä vanhoista pienistä ravintoloista ja kaupoista ole yhtäkään jäljellä.

Koululle saavuttuamme menimme toimistolle etsimään Wan Yu -nimistä naista. Wan Yu on loistava tyyppi, joka on töissä kansainvälisen asioiden toimistossa. Olen tuntenut hänet vuodesta 2005 saakka jolloin olin Pekingissä ensimmäistä kertaa. Hän on henkilö, joka saa asioita tapahtumaan ja häntä on kiittäminen monilla niillä kerroilla, joina olemme kutsuneet perinteisen teatteriorkesterin Suomeen.

Joka kerralla on vierailu ollut lähellä peruuntua, mutta Wan Yu on onneksi tajunnut asioiden tärkeyden ja taistellut puolestamme Kiinan päässä. Oli todella mukava nähdä hänet taas. Hän oli järjestänyt meille treenisalin ja menimme hyvillä mielin treenaamaan muutamaksi tunniksi. Pitkän lennon jälkeen tekee hyvää saada keho käyntiin ja hikoilla turvotus ja ”pöhnä” pois. Treenien jälkeen tapasimme Lyllen illallisella koulun ravintolassa. Kuulimme koulun olevan koko seuraavan viikon suljettuna Kiinan kansallispäivän takia. Harmi, sillä koululla olisi ollut mukava treenata.

Nilkka muljahtaa

Seuraavana päivänä koulu oli vielä auki ja tulimme myös seuraavana päivänä koululle treenaamaan. Peking-oopperan perustreeneissa tehdään aina suurin piirtein samat rutiinit. Ensin venytellään jalkoja, jonka jälkeen tehdään erilaisia potkuja, joista sitten edetään hyppyihin. Hypyt ovat toki haastavia, mutta eivät mitenkään erikoisia meille, jotka treenaamme niitä koko ajan. Hyppypotkuja tehdessä Jaakko tuli pahan näköisesti alas ja taittoi nilkansa. Alastulo ei näyttänyt kovin pahalta, mutta Jaakkoa sattui paljon, sen näki hänen ilmeestään ja kuuli äänestä. Juoksin salamana ulos hakemaan jäitä. Juoksin koulun terveydenhoitajalle erään kiinalaisen opiskelijan opastamana ja pyysin terveydenhoitajalta kiireesti jäitä ja kerroin, että ystäväni oli loukannut jalkansa. Pöydän ääressä istui kaksi keski-ikäistä naista, jotka katsoivat minua kuin halpaa makkaraa. En koko aikanani akatemialla ollut koskaan käynyt terveysasemalla. Jotenkin oletin, että terveydenhuollon ammattilainen ottaisi velvollisuudekseen auttaa loukkaantunutta. Toinen heistä kysyi, oliko louk-

kaantunut koulun opiskelija, johon valehtelin, että on. Toinen täti nousi hitaasti ja vastahakoisen tuntuisesti tuoliltaan ja meni toiseen huoneeseen. Noin viiden minuutin kuluttua hän palasi ilman mitään kiirettä ja ilmoitti tyylysti, ettei jäitä ollut. Tuhahdin vain ja juoksin takaisin treenisaliin.

Nilkan nyrjähdettyä on toimitettava nopeasti ja saatava nilkka kompressioon ja turvotus sekä kipu laskemaan kylmällä. Kävin viereisestä salista hakemassa Lyllen ja juoksin kauppaan hakemaan jotain kylmää. Ostin muutaman kylmän juoman, joiden maksamisessakin oli (tietenkin) ongelmia. Kiinassa ei mitään saa hoidettua kiireellä ja silloin kun on kiire, tuntuu, että ihmiset suorastaan hidastelevat entisestään. Sain kuitenkin lopulta kylmää Jaakon nilkkaan. Koko ajan olin erittäin huolissani, sillä nyt oli lauantai ja keskiviikkona meillä oli ensimmäinen esiintyminen. Jaakon oli määrä tehdä paljon hyppyjä ja voltteja. Lylle ajoi meidät sairaalaan. Ensimmäisestä meidät käännytettiin pois. Toiseen saavuttuamme Jaakon nilkkaan sattui jo enemmän. Hän ei enää kyennyt itse kävelemään, joten tuimme häntä Jilkan kanssa. Sairaalassa oli todella paljon ihmisiä ja pelkäsin meidän ensinnäkin joutuvan odottamaan tunteja ja toisekseen, että hoito maksaisi paljon. Sairaalassa ei puhuttu ollenkaan englantia, joten tulkkasin Jaakolle. Asiat edistyivät yllättävän nopeasti ja noin vartin kuluttua hän oli käynyt röntgenissä ja saanut diagnoosin sekä kiinalaisia lääkkeitä. Nilkka ei onneksi ollut murtunut.

Vaikka murtumaa ei ollut ei Jaakko muutamaan päivän pystynyt kunnolla kävelemään. Vietin muutaman lähes unettoman yön miettien miten voisimme ratkaista ongelman, pystyisikö Jaakko yli-

中國

päätään esiintymään. Siinä tapauksessa ei vaihtoehtoja olisi monta. Näyttelijöitä *Vartijassa* on yhteensä neljä ja nyt kolmistaan olimme jo typistäneet monia asioita, jotta saimme kokoon hyvän esityksen. Ilman Jaakkoa olisi ollut lähes mahdotonta esiintyä. Yritin ulospäin näyttää rauhalliselta ja suhtautua asiaan pragmaattisesti. Tiistai-aamuna harjoittelimme löytämässämme tyhjässä rakenteilla olevasta konferenssi-tilasta ja yritimme keksiä tavan, jolla voisimme hoitaa shown kunnialla. Olin koko edellisen yön käynyt läpi vaihtoehtoja ja monet asiat piti ajatella aivan uusiksi, sillä vaikka Jaakko pystyikin tiistaina jo kävelemään nilkkatuen kanssa, olivat kaikki hypyt ja monet asennotkin täysin poissuljettuja. Parin tunnin puurtamisen jälkeen meillä oli kasassa jonkinlainen versio, jossa Jilka sai hyppiä ja tehdä voltteja molempien edestä ja jossa Jaakko ei tehnyt yhtään hyppyä. Lisäksi tein muutoksia omaan soolooni niin, että siihen tuli vähän enemmän temppuja ja pituutta. Näin saimme aikaan olosuhteisiin nähden ihan kelvollisen version.

Orkesteriharjoitus

Tiistaina iltapäivällä meillä oli siten harjoitus orkesterin kanssa. Suomessa esityksissä meillä on aina kahden hengen live-orkesteri joista rumpali **Pekka Saarikorpi** soittaa aivan samoja rytmejä kuin kiinalainen orkesterikin, erona on se, että hän soittaa rytmit yksin länsimaisella rumpusetillä. Kiinalaisen orkesterin kanssa eron ei siis pitäisi olla radikaali. Olin kuitenkin etukäteen sanonut, että tarvitsemme kunnolla aikaa eikä 10 minuuttia, joka oli alun perin varattu kutakin kilpailijaa kohden, missään nimessä riittänyt meille. Meidän esityksessämme kyseessä ei ollut perinteinen kiina-

lainen näytelmä, vaan täysin uusi ja orkesterille tuntematon teos.

Olimme sopineet meille harjoitusajaksi 45 minuuttia. Lylle oli paikalla auttamassa. Alun perin olin pelännyt sitä, että hän olisi paikalla ja jollain tapaa ottaisi hänelle tyyppilliseen tapaansa komennon. Hän kuitenkin pysyi taka-alalla, mutta kuunteli ja yritti ymmärtää, minä jälkeen hän nimenomaan auttoi. Koko tilanne oli todella kaoottinen, sillä lavalla harjoittellessamme katsoimossa oli noin sata ihmistä, joista suuri osa oli kanssakilpailijoita. Tunsin nahoissani heidän arvostelunsa. Kävimme esityksen rakenteen kerran läpi ja lauloin soolooni kuuluvan lyhyen laulupätkän kaksi kertaa suonan (kiinalainen sotatorvi) soittajan kanssa. Tämän jälkeen harjoitus oli ohi. Tähän meni aikaa noin 10 minuuttia.

Harjoituksen jälkeen oloni oli kaikkea muuta kuin varma. Uusi versio ei tietenkään ollut vielä kovin hyvin muistissa, en tiennyt mitä orkesteri tulisi soittamaan seuraavana päivänä ja lavalla näytti olevan pieni reikä, joka oli ilmeisesti tullut Jilkan voltin alastulossa. Suoraan harjoituksen jälkeen olisi vielä pitänyt lähteä lavalta hikisissä vaatteissa kokoporukan kanssa bussilla syömään illallista. Kirosin koko tilannetta ja menin huoneeseeni, Natashan jyrkästä vastustuksesta huolimatta vaihtamaan vaatteeni. Bussin oli määrä lähteä viideltä. Olin Jilkan kanssa bussissa 17.05 eikä Natashaa itseään näkynyt. Lopulta hän tuli bussiin. Menimme bussilla toiseen hotelliin, jossa suurin osa kiinalaisista asui. Odotimme tunnin. Hienoa, että kiirehdimme. Hotellin wifiin päästyäni sain Natashan viestin, jonka hän oli lähettänyt klo 17.01: "Antti, the whole bus is waiting for you!" Päässä kilahdi ja lähetin taas tylyn vastauksen hänelle.

Söimme illallista ja palasimme hotellille. Olin huolissani, ärsyyntynyt ja väsynyt.

Illalla meillä kaikilla kolmella oli hermot hieman kireällä, ja koska hotellilla ei pahemmin ollut mitään muutakaan tekemistä päätimme olla yhteisöllisiä ja joimme yhdessä teetä huoneessani. Minulla on tapana aina mennessäni Pekingiin käydä ostamassa runsaat määrät teetä tutulta tee-kauppiaalta. Joimme siis puer-teetä huoneessani ja puhuimme niitä näitä. Natashalta tuli viesti, jossa hän tuttuun tapaansa ilmoitti meille, että huomenna meidän täytyy olla paikalla lavan luona klo 13.45. Kiinalaisten aikakäsityksen tuntien tiedustelin tarkempaa esitysjärjestystä ja moneltako koko tapahtuma alkaisi, sillä en halunnut meidän joutuvan odottelemaan meikit ja puvut päällä turhan panttina. Varsinkaan lavan ollessa ulkona. Kiinalaiset teatterimeikit ovat öljypohjaisia, jotta paljon hikoillessakaan ne eivät tahriintuisi, tai valuisi pois. Niiden pois saaminen onkin sitten toinen juttu. Öljypohjainen meikki ei ole kovin mukavaa iholle ja noin tunnin jälkeen se alkaa kirvellä ikävästi.

Halusin siis tietää todellisen aikajanan. Natasha sanoi, ettei hän tiennyt aikataulua, vaan pyysi meitä vain tulemaan paikalle tuohon kellonaikaan. Kysyin vielä ääniviestissä kiinaksi, moneltako tapahtuma alkoi ja ketkä kaksi olisivat meitä ennen. Seuraavaksi tuli tyly vastaus: Olette paikalla sovittuna aikana, tai teidän esiintymisenne ei toteudu. Natasha ja muu organisaatio selkeästi halusivat näyttää meille kuka täällä määrää. Nyt ki-lahti! Kirjaimellisesti huusin ääniviestin Natashalle, jossa sanoin vain haluavani tietää sen helvetin esiintymisjärjestyksen. Ja jos ei hän sitä tietäisi, olisi se todella kummallista

中國

ja että hänen äskeinen viestinsä oli todella epäkohtelias ja epäkunnioittava. Minua kerta kaikkiaan ärsyttää kaikenlainen kukkoilu ja tahallinen kyykyttäminen. Hetken kulluttua Natashan vastasi ja tällä kertaa äänensävy oli täysin muuttunut. Hän kertoi meille, ketkä kaksi olivat ennen meitä ja että koko tapahtuma alkaisi klo 13. Olimme vuorossa viimeisinä, eli kahdentenatoista. Laskeskelin esiintymisemme tapahtuvan noin klo 14.45.

Esitys menee hyvin

Itse esitys meni olosuhteisiin nähden hyvin. Jaakko ei pystynyt tekemään yhtään hyppyä, Jilka teki hienoja voltteja urheasti hänenkin edestään. Muutama pieni virhe tuli, mutta ei ihme, sillä olimme kursineet kyseisen version kasaan vasta edellisenä päivänä. Esiinnyimme ensimmäistä kertaa myös kiinalaisen orkesterin säestyksellä, mikä oli yksi lisähaaste. Orkesteri soitti muutaman kerran täysin päin mäntyä ja välillä he eivät

soittaneet lainkaan. Ei ihme, vähäinen harjoitus-aika huomioon ottaen. Itse olin oikein hyvässä iskussa ja tunsin olevani todella keskittynyt ja intensiivinen.

Saimme yleisön puolellemme ja he, kiinalaiseen tapaan hurrasivat meille aina kun teimme jotain haastavaa. Ainoa varsinainen virhe minulle sattui lopun keihässoolossa, jossa pyörötän keihästä yhdellä kädellä ja heitän pyörityksestä sen kaksi kertaa ilmaan, yhdellä kädellä sekin. Tuuli tarttui keihääseen ilmassa ja se lensi suoraan naamaani. En rehellisesti sanoen ole kertaakaan pudottanut keihästä tuossa tempussa. Nostin keihään käteen ja jatkoin kylmän viileästi, tai niin yritin itselleni todistaa. Tosiasiassa minua hirvitti, sillä äskeisen heiton jälkeen jäljellä oli vielä kaksi, edellistä vaikeampaa. Näitäkään heitoja en ole lavalla aikaisemmin tosin mokannut, mutta vähän peloitin. Keskityin kuitenkin tarkkaan ja sanoin itselleni, ettei pelkääminen

eikä varsinkaan varominen auta tilannetta yhtään. Heitin keihään suoraan korkealle ilmaan, minkä jälkeen tein piruetin. Piruetin aikana en oikeastaan tiennyt missä keihäs oli tai mihin se päätyisi, toivoin vain sen putoavan käteeni. Piruetin jälkeen sain katsekontaktin keihäseen ja nappasin sen. Tämän jälkeen pyöräytin sen selän ja niskan takaa sekä heitin keihään kierteellä korkealle ja nappasin sen selän takaa kiinni vasemmalla kädellä, pum! Loppu meni oikein hyvin ja saimme raikuvat aplodit yleisöltä.

Heti esityksemme jälkeen lavalle astui tuomariston puheenjohtaja, joka heti ensi alkuun kehui meidän suoritustamme ja taitojamme. Tämän piti olla alkukilpailu, jonka jälkeen seuraavana päivänä olisi finaali. Meidät piirrettiin ja suuri joukko kiinalaisia, sekä katsojia että muita kilpailijoita jonotti päästäkseen kuvaan kanssamme. Meitä valokuvattiin varmaan noin puoli tuntia. Tältä täytyy tuntua olla

Vuoden 2013 esityksestä.

Kuva: K. Rosenberg, 2013.

kuuluisuus. Syliini tungettiin vauva, 90- vuotias rouva halusi kuvaan, nuori opiskelijapariskunta halusi kuvattavaksi keskellämme. Pieni hetki glamouria. Lavan takana Lylle tuli vastaan ja sanoi meidän sijoittuneen toiseksi. Tuomariston puheenjohtaja oli kuulemma äsken ilmoittanut tulokset. Huomista finaalia ei ollutkaan eli meillä olisi vapaapäivä.

Toinen sija tuntui oikein hyvältä, sillä rehellisesti sanoen ajattelin *Vartijan* esittämisen joko toimivan meidän eduksemme tai meitä vastaan. Voittajaksi selviytyi ”yhteisöllisyysmulkku”. Kävi ilmi, että hän oli entinen peking-ooppera-ammattilainen ja että hän oli esiintynyt paljon Lyllen kanssa. Hänen oikea nimensä oli **Li Bo** ja hän oli ollut näyttelijänä **Kiinan kansallisessa peking-oopperaseurueessa**. Li Bo oli kuulemma nuorena ollut todella taitava akrobaatti. Vuonna 1999 ryhmän esiintyessä Amerikassa hän oli kuitenkin ilmeisesti loikannut, tai näin ainakin Lylle asian ilmaisi. Tämän jälkeen hän oli asunut Amerikassa ja ajanut pääasiassa rekkaa sekä toiminut yrittäjänä. Hän oli kuulemma kohtuullisen menestynytkin. Kilpailussa hän esitti todella vaativan soolo-numeron, jossa hän laulaa ja tekee samaan aikaan todella vaativia akrobaattisia kaatumisia. Hän muun muassa hyppäsi pöydän päältä takaperin voltin kautta vatsalleen minkä jälkeen nousi ja kaatui vartalo suorana selälleen. Kaikki tämä puisella lattialla, jota peitti vain messumatto. Hävisimme siis oikein kovatasoiselle tyyppille ulkomaalaisten sarjassa.

Meitä pyydettiin vielä esiintymään perjantain päätösgaalassa. Torstaina meillä oli kuitenkin vapaapäivä, jonka käytimme kaupunkiseikkailuun ja lepäämiseen. Päätösgaalassa esitimme saman numeron, johon kuitenkin pystyimme

lisäämään hieman liikkeitä Jaakolle, jonka jalka oli selkeästi parantunut. Täysin kunnossa se ei kuitenkaan ollut, joten päätimme jättää hyppyt väliin.

Suurimmalle osalle esiintyjistä oli ilmoitettu, että aamupäivällä olisi kenraaliharjoitus pukujen ja meikkien kanssa. Asiaa tutkiessa kävi kuitenkin ilmi, ettei orkesteri olisi tuolloin paikalla. Sanoin järjestäjille, että tulisimme paikalle siinä tapauksessa vasta iltapäivällä, jolloin varsinainen esiintyminenkin tapahtuisi. Meille suotiin suuri kunnia olla koko gaalan viimeinen esiintyjä. Gaala, jossa esiintyi kovatasoisia esiintyjä ja edustettuina oli teatterimuotoja eri puolilta Kiinaa. Me valmistauduimme aamupäivällä esitystä varten rauhassa lämmitellen. Olin kuullut, että myös Li Bota oli pyydetty tulemaan aamulla lavalle odottamaan vuoroaan kenraaliharjoituksessa. Kaiken lisäksi häntä oli pyydetty tulemaan paikalle meikit ja puku päällä klo 8. Kuulin hänen odottavan vuoroaan vielä yhdeltätoista, sillä mitään kenraaliharjoitusta ei tietenkään ollut, eihän orkesterikaan ollut paikalla eikä ulkolavalla kummempaa valaistustakaan ollut. Mitään järkeä pitää kenraaliharjoitusta ei siis ollut. En nähnyt Li Bota odottamassa, mutta kuulin hänen olevan aivan raivoissaan. Hän oli kuulemma pakannut laukunsa, jonka jälkeen oli pessyt meikit ja vaihtanut vaatteet ja sanonut ettei esiintyisi. Täytyy myöntää, että minä tunsin vahingoniloa. Hän oli muutama päivä aikaisemmin kritisoinut kovaan ääneen minun yhteisöllisyyden puutettani ja sitä, että kehtasin kritisoida kiinalaisten tapaa tehdä asioita. Nyt tuo tapa tehdä asioita oli saanut hänet aivan raivon partaalle. Toisaalta tunsin sympatiaa häntä kohtaan; tuollainen kohtelu ei ollut ollenkaan reilua.

Häntä suoraan sanoen kyykytettiin ja tehtiin selväksi, ettei turhaan ylipeliyyn ollut varaa voittajanakaan. Sen lisäksi ymmärsin, miten paljon koko kilpailu hänelle merkitsi. Hänen oli täytynyt todella haluta voittaa kilpailu, kun hän oli päättänyt esittää juuri tuon todella vaativan soolon. Kaikki kaatumiset oikein tehtynäkään eivät voineet tehdä hyvää noin 45-vuotiaan keholle. Hänestä tuli jotenkin inhimillinen minun silmissäni. Li Bo päätti kaikesta huolimatta kuitenkin esiintyä ja hänen vuoronsa oli juuri ennen meitä.

Tällä kertaa meille sanottiin ovelasti ohjelman alkavan klo 13, jotta tulisimme paikalle hyvissä ajoin ennen kahta. Saavuimme kiltisti hyvillä mielin noin kymmentä vaille. Nyt kuulumme kuitenkin tapahtuman alkavan klo 14! Kiehuin raivosta lavan takana ja näytin myös suuttumukseni tarkoituksellisesti organisaatiolle. Natasha oli häipynt kuvioista jo edellisenä päivänä, joten puhuin suoraan organisaation esimiehelle Charlottelle. Olin tietenkin vihainen. Vihainen siitä, etten kertaakaan saanut esiintyä hyvällä mielellä. Tämä ei välttämättä ole huono asia, sillä yleensä esiintyn paremmin hieman ärtyneenä. Toisekseen lähtisimme seuraavana päivänä, emmekä vielä olleet saaneet takaisin taksirahoja matkalta lentokentältä hotellille, eikä seuraavan päivän kyytiä lentokentälle ollut vielä varattu. Lylle muistutti minua hoitamaan nuo asiat nyt, sillä kiinalaisilla on hänen mukaansa tapana unohtaa. Vaadin siis ärtyneenä Charlottea hoitamaan nuo asiat välittömästi ja hän teki työtä käskettyä. Joskus kannattaa avoimesti näyttää ärtymys, jos siihen on aihetta. Lavan takana vuoromme odottaessa Li Bo valmistautui vieressä omaan suoritukseensa.

中國

Vartija tarjoaa mahdollisuuden bravuuritemppuihin. Vuoden 2013 esityksestä.

Kuva: K. Rosenberg, 2013.

Vaihdoimme katseita ja hymyilimme hillitysti toisillemme, sekä toivotimme menestystä esityksiin.

Yleisö hurrasi

Esiinnyimme gaalan viimeisenä ja tällä kertaa sain kopin heitossa, jossa epäonnistuin kaksi päivää aikaisemmin. Tällä kertaa tosin pudotin keihään korkeassa heitossa piruetin jälkeen. Minulla oli piruetin jälkeen katse tarkasti keihäässä, mutta näin vain kuinka tuuli heitti keihästä noin 40 cm väärään suuntaan. Keihäs on todella kevyt ja elastinen, ja näin ollen tietenkin herkkä tuulelle. Selittelyn makua, mutta jäi harmittamaan. Yleisö lähti tällä kertaa esitykseemme hitaammin mukaan, mutta saimme erittäin asian-tuntevan yleisön puolellemme ja puolivälissä he hurrasivat jo täysillä. Keihään tippuessa yleisöstä kuului vain kohahdus. Samanlainen ko-

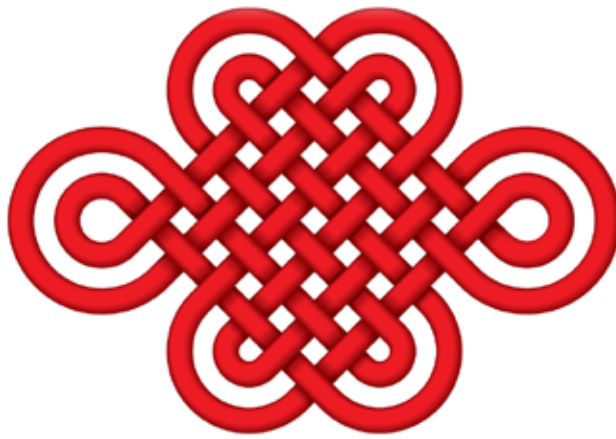
hahdus kun koripallo-ottelussa hyvää peliä pelaavan kotijoukkueen pelaaja heittää tärkeän heiton ohi. Tunsin yleisön todella haluavan minun onnistuvan. Tiputus harmittaa aina, mutta yritin unohtaa asian ja painaa soolon loppuun saakka täysillä.

Viimeisenä iltana kävimme vain syömässä nuudelitekkoa ja joimme muutaman oluen. Seuraavana aamuna taksi odottaisi meitä hotellin pääovella klo 6.45. Olimme kaikki todella väsyneitä. Kilpailu ei ollut kovin hyvin organisoitu ja hermot olivat olleet todella kireällä. Tämä kaikki oli kyllä etukäteen tiedossa, mutta silti kymmenen päivän reissu Pekingiin tuntui paljon pidemmältä ja rankemmalta, kuin mitä se todellisuudessa oli ollut. Pääasia kuitenkin oli, että *Vartija*, tai ainakin katkelma siitä oli esitetty Pekingissä. Vielä tärkeämpänä koen tapaami-

sen erään tuottaja-tuttavani kanssa, mikä ehkä parhaassa tapauksessa, jonnain päivänä voi johtaa koko teoksen vierailuun Kiinassa. Se olisi historiallista ja aivan mahtavaa, mutta samalla vielä pelottavampaa. Tämä oli kuitenkin tärkeä askel kohti tuota tavoitetta.

Antti Silvennoinen

中國

ONNENSOLMUT

Eräänä elokuun lämpimänä päivänä, eräässä pienessä maalaiskylässä Anhuin maakunnassa, pyydän kiinalaisessa lounasravintolassa päästä istumaan ikkunan viereiseen pöytään. Kaksi miestarjoilijaa katsoo minua ensin pienen hetken aivan kuin kysyvästi, ohjaten minut sitten seinän vieressä sijaitsevaan pöytään. He ovat hyvin ystävällisiä, mutta he puhuvat aivan liian nopeasti jotakin minulle tuntematonta murretta, jotakin niistä lukuisista kiinan kielen eri murteista, enkä saa puheesta selvää, en tiedä mitä he sanovat. Mutta ajattelen heillä olevan tähän ratkaisuun omat syynsä ja jään istumaan seinän viereiseen pöytään.

Olen ravintolan ainoa asiakas. En näe pöydästä ulos kadulle niin hyvin kuin olisin toivonut, mutta en nyt välitä siitä. Jään pöydän ääressä miettimään itsekseni miten huomattavasti kirjoitettu kiinan kieli helpottaakaan tässä suuressa maassa kanssakäymistä ihmisten välillä, puhutun kielen eri murteiden rikkaan värikyyden keskellä.

Toinen tarjoilijoista ojentaa minulle ruokalistan ja suuremmin miettimättä tilaan ensimmäisen silmäilemäni annoksen, joka vaikuttaa minusta houkuttelevalta. Tarjoilijat ottavat tilaukseni hyvin asiallisen ja hyvin ystävällisen tuntuisesti vastaan, mutta he saapuvat hetken ku-

luttua takaisin ruokalistat käsissään ja kertovat, että valitettavasti juuri sitä haluamaani ruoka-annosta ei ole tänään saatavilla.

Tutkin uudelleen ruokalistan lukuisia sivua. Siinä on annoksista valokuvat ja valokuvien ohessa hyvin pienellä tekstillä annosten kiinankielisistä nimistä myös englanninkielinen käännös, missä runsaasti käännös- ja kirjoitusvirheitä. Ruokalistaa on siksi oikeastaan hauska lukea, mutta yksikään niistä ruoka-annoksen kuvista joita minä osoitan, ei ole tänään saatavilla. *Mei you*, he toistelevat minulle, *mei you*. Ei ole. Sen minä ymmärrän. Tilaan lopulta toisen niistä annoksista jonka he osoittavat minulle listalta ja he vakuuttavat annoksen olevan tänään saatavilla.

Pyydän saada lasin vettä ja he tuovat minulle lasillisen kuumaa vettä. Helteisestä päivästä johtuen olen janoinen enkä välittäisi odottaa veden jäähtymistä. Yritän selittää, että haluaisin mieluummin kylmää vettä, mutta he eivät ymmärrä mitä tarkoitan. Annan lopulta periksi ja pyydän heitä tuomaan sitten vihreää teetä. He vievät lasin pois ja tuovat minulle sen tilalle pienen sievän kannullisen teetä. Lasikannun lävitse näkee selvästi kuinka vaaleankeltaiset kamomillan kukat kelluvat veden pinnalla. Vesi on haaleaa ja omituisen harmaansakeaa, mutta

en välitä siitä. He ovat hyvin ystävällisen, jopa huolestuneen tuntuista, mikä on minusta jollain lailla hiukan huvittavaa.

Olen edelleen ravintolan ainoa asiakas. Yksi väsynyt nuori naistarjoilija nukkuu korahdellen kassan vieressä pää painuneena pöydälle käsien päälle, oletan, että ilmeisesti omaa ruokalepoaan. Ymmärrän, että kiireisin lounasaika on jo ohitse ja ravintola on ehkä sulkemassa pian ovensa muutamaksi tunniksi, avautuakseen sitten uudelleen illalla. Ravintolan unelias ja rauhallinen tunnelma on ristiriidassa oman paljosta kävelemisestä johtuneen väsymyksen, sekä nyt hiukan odottavan hermostuneeksi muuttuneen mieltilani kanssa.

Pohdin miksi oikein kiinnostuinkaan tästä pienestä kiinalaisesta kadunvarren ravintolasta. Kadulta muutaman rappusen laskeutuen se erottui vain yhdellä asialla muista sitä ympäröivistä liikkeistä. Ravintolan ulko-oven molemmin puolin kiinnitetyt leveät kiinalaiset solmukoristeet kiinnittivät huomioni. Punaisesta paksusta langasta solmitut onnensolmut ja niistä melkein oven puoleen väliin laskeutuvat punaiset langat heiluivat tuulen mukana. Ikkunoihin liimatut värikkäät isokoiset valokuvat ruoka-annoksista saivat minut kai lopulta vakuuttumaan, tarttumaan oven kahvaan.

中國

Ravintola ei todellakaan erottunut ainakaan kokonsa puolesta, sillä varsinkin sisäpuolelta se on melko pieni, suorastaan kummallisen ahdas, muistuttaen kokonsa puolesta enemmänkin pikaruokaravintolaa. Ovesta sisään tullessa astuu kapealle keskikäytävälle, jonka molemmin puolin on vain kolme neljän hengen pöytää. Pöydät ja tuolit on tosin tehty tukevasta puusta ja tuolien selkänojaa koristavat kauniisti veistetyt lohikäärme-kuviot. Kenties tämän tapaiset ravintolat ovat tällä suunnalla yleisiä. Kokemukseni kiinalaisista pikaruokaravintoloista ovat pelkästään Shanghaista ja tämä ravintola ei muistuta minusta mitenkään tyypillistä Shanghai-laista pikaruokaravintolaa. Sellaista koristelemattoman pelkistettyä, muovituoleilla ja -pöydillä sisustettua pikaruokaravintolaa. Tämä ravintola viehättää omilla, kenties juuri paikallisilla, kodinomaisilla erityispiirteillään. Palvelualtis henkilökunta tuo siihen oman tunnelmansa, omalla kiinan kielen murteellaan. Nautin siitä, että kukaan tässä ravintolassa ei puhu mitään minulle tuttua kieltä, ei englantia tai edes niin kutsuttua yleiskiinaa. Varmaankin tarjoilijat kyllä taitavat yleiskiinaa, mutta olen kiittolinen, etteivät he minua varten ole tarttuneet siihen mahdollisuuteen.

Ja sitten nolestuen tajuan, että ehkä he ovat yrittäneet puhua sitä minulle, mutta en vain ole ymmärtänyt mitä he ovat sanoneet.

Tarjoilijat tuovat minulle lounasannokseni, mutta se ei ole se ruoka-annos minkä he näyttivät minulle ruokalistalta ja vakuuttivat tänään olevan saatavilla, ja jonka minä omasta mielestäni ruokalistalta valitsin. Yritän kertoa heille huonolla kiinan kielen taidollani, etten tilannut tätä heidän juuri pöydälle laskemaansa annosta, mutta he eivät

ymmärrä mitä minä tarkoitan.

Pyydän nähdä ruokalistan uudelleen ja he näyttävät minulle ruokalistalta sen annoksen kuvaa, jonka he juuri minulle toivat. He ovat hyvin ystävällisiä, mutta he puhuvat aivan liian nopeasti sitä minulle tuntematonta murretta jota en ymmärrä enkä tiedä mitä he sanovat. Mutta en halua väitellä heidän kanssaan pidempään, ja niinpä päätän ottaa tuodun ruoka-annoksen vastaan, vaikka en oikeastaan ole varma siitä mitä se sisältää. Ruokapalat näyttävät minusta taikinassa kieritetyiltä ja öljyssä paistetulta kananpaloilta, mutta ne maistuvatkin tofulta ja ovat hyvin tulisessa kastikkeessa. Lisäksi he antavat pienen kulhollisen oikein maistavaa, vaikkakin tulista, kasviskeittoa. En muista nähneeni siitä kuvaa ruokalistalla ja ihmettelen mielessäni miten onnistuin sellaisen tilaamaan.

He antavat minulle bambusta tehdyt syömäpuikot, ohueen läpinäkyvään paperiin käärityt kertakäyttöiset ja he tekevät sen jotenkin juhlallisesti, kuin haluten todistaa minulle, että ne ovat varmasti ennestään käyttämättömät. Arvostan tätä kovasti ja sanon useaan kertaan tästä heille kiitokset. He eivät nähtävästi ymmärrä miksi toistan kiitosta ja kaikei luulevat minun tarkoittavan, että jotakin on vialla, sillä he ottavat syömäpuikot kädestäni ja tuovat minulle uudet, toistaen saman rituaalin. Kaikki on minusta kyllä hiukan häiritsevää, mutta yritän olla välittämättä siitä.

Pudotan hermostuksissani syömäpuikot lattialle ja he poimivat ne välittömästi lattialta ja antavat minulle uudet. He avaavat ne ohuesta kahisevasta paperikääröstä jälleen juhlallisesti edessäni, ja ovat hyvin ystävällisen ja huomaavaisen tuntuisia.

Ja minua hävettää.

Jännitän oikeaa kättäni syödessäni syömäpuikoilla ja sen seurauksena oikea käteni jäykistyy, alkaa nopeasti kipeytyä ja pudottelen ruokapaloja jatkuvasti lautaselle, pöytäliinalle, syliini, teekuppiini. Minua alkaa harmittaa, sillä olen hyvin nälkäinen. Yritän silti yhä käyttää syömäpuikkoja, koska haluan vaikuttaa siltä kuin osaisin käyttää niitä sujuvasti. En haluaisi pyytää haarukkaa tai lusikkaa, koska en tiedä ymmärtäisivätkö tarjoilijat lainkaan mitä yrittäisin heille selittää, ja en oikeastaan halua edes ajatella mitä kaikkea muuta siitä voisi vielä seurata.

Minusta tuntuu, kuin tarjoilijat tarkkailisivat minua syödessäni ja kommentoisivat jotakin toisilleen. He jäävät seisomaan aivan pöytäni viereen keskustellen keskenään, hiljaisesti matalalla äänellä, kuulostan ajoittain kuin kiihkeästi väittelevän. Minusta näytti aivan kuin he keskustelisivat, jopa huolestuneen näköisinä. Yhtäkkiä minusta kuulosti kuin toinen heistä naurahtaisi, mikä on minusta jo hiukan ikävää, mutta koska he ovat edelleen kuitenkin hyvin ystävällisen tuntuisia, yritän olla välittämättä siitä.

Syön ruoka-annosta niin pitkään kunnes oikea käteni väsy, sormeni ovat jäykistyneet liiasta jännittämisestä. Sormiani alkaa särkeä ja pienen hetken kättä lepuuttaakseni lasken syömäpuikot käsistäni. Yllätyn, kun he saman tien tarttuvat keskenjääneeseen annokseeni ja vievät lautasen nopeasti pois. Huolimatta siitä, että jään hiukan nälkäiseksi, en kuitenkaan halua huomauttaa asiasta. Tilanteesta hämmentyneenä juon rauhoittuakseni kannusta jo kylmäksi viilennyt kamomillateetä. Sen maku tuo mieleeni samean joen veden ja jätän lopun teen juomatta.

Perinteinen kiinalainen kansanmusiikki soi ravintolassa rauhoit-

中國

tavasti taustalla. Pidän kansanmuusiikin hitaasti etenevän, paikoittain venyttelevän melodian luomasta verkkaisesta tunnelmasta. Minua ei haittaa vaikka en tunnista mistä laulunsanoissa kerrotaan.

Musiikki auttaa minua rentoutumaan. Huomaan jännittyneisyyteni lievetessä viimeinkin aistivani jotakin siitä, mitä tiedostamattani kai alitajunnassani odotin kohtaavani, astuessani ravintolaan sisään. Jotakin mikä liittyy niihin ulko-oven molemmin puolin kiinnitettyihin solmukoristeisiin. Toivoin kai sen tarkoittavan odottamatonta kiinalaista huomaavaisuutta, mitä kohtaan aina silloin tällöin täysin yllättävissä tilanteissa, joskus sekasortoissa tai nopeasti muuttuvissakin tilanteissa. Sitä käsittämättömän kaunista pientä huomaavaisuutta, keskittymistä tällöin juuri siihen käsillä olevaan hetkeen ja pienten yksityiskohtien huolellista viimeistelyä, ajasta tai vaivasta välittämättä. Kenties mielessäni yhdistin solmukoristeet tähän erityiseen, omanlaisensa kiinalaiseen kärsivällisyyteen ja haluun ottaa ihminen rauhallisesti vastaan, kohdata ilman kiirettä. Kohdata ikään kuin käsillä oleva asia olisi ainoa asia, millä on jotain merkitystä tässä monimutkaisessa maailmassa, ja tässä valtavassa maassa, tässä valtavassa väenpaljouudessa. Niinä hetkinä tuntuu kuin ihminen todella olisi harmoniassa itsensä ja ympäristönsä kanssa ja sopeutuneena pitkien ajanjaksojen sykliseen liikkeeseen. Sitä tekee juuri siitä käsillä olevasta hetkestä jonkinlaisen kiinnelkohdan itselleen. Aivan kuin syklin sisällä pysähtyen solmisi ajan siihen kohtaan tynestien oman pienen onnensolmunsa.

Mietiskelyni keskeytyy kun tiskin äärellä nukkunut nuori naistarjoilija herää äänekkäästi hätkähtäen ruokalevöltään, pudottaen samalla

posliiniastian tiskiltä lattialle. Rikoutuvan siron posliinin pirstoutuva ääni muuttaa nopeasti ravintolan tunnelman pysähtyneen hiljaisesta, kuin keskipäivän tungoksessa häli-seväksi toripäiväksi. Seuraa hetken kiireistä siivoamista, jonka aikana pyydän tarjoilijoita tuomaan minulle laskun.

He tuovat sen viipymättä, ojentaen sen minulle kauniisti pienellä bambusta tehdystä tarjottimella ja minä tarkastelen laskua pitkään, sillä en ole ollenkaan varma onko se ihan oikein laskettu.

Laskun loppusumma vaikuttaa nimittäin melko suurelta summalta ja paperilla on useaan riviin listattuna eri kohtia, kirjoitettuna kiinalaisilla kirjoitusmerkeillä, vaikka omasta mielestäni tilasin vain yhden ruoka-annoksen ja kannullisen vihreää teetä. Yritän ensin tulkita hankalia kiinalaisia kirjoitusmerkejä. Kaivan laukustani pientä matkasanakirjaani, mutta epäonnekseni huomaan unohtaneeni sen matkasta. Kenties se olisi muutenkin ollut täysin riittämätön kääntämään annosten erikoisia nimikkeitä. Tunnistan muutaman tutun kirjoitusmerkin, mutta turhaudun utojen kirjoitusmerkkien tiheässä viidakossa.

Pyydän vaivautuneena vielä keran saada nähdä ruokalistan, mutta tarjoilijat pyörittelevät päätään. Aivan kuin he eivät tietäisi mitä tarkoitan, ja he puhuvat minulle jotain hätäisesti, kuulostaen silti hyvin ystävällisiltä, mutta osoittaen samalla laskun loppuun merkittyä summaa. Minä en tiedä mitä he sanovat sillä murteella jota en ymmärrä!

Ja minua kaduttaa, etten ollut tarkkaavaisempi annosta tilattaessa, vaikka käsitan, että tässä tilanteessa sitä on tietenkin aivan turha enää pohtia!

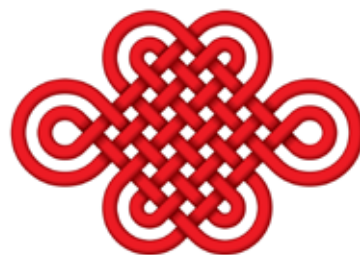
Tarjoilijat tuovat minulle pienen odottamisen jälkeen kuitenkin

uudelleen ruokalistan, ja hyvin ystävällisen tuntuisesti osoittavat kuvaa annoksesta jota en mielestäni tilannut, ja jota en mielestäni syönyt. Mutta koska en ymmärrä mitä kaikkea he sanovat sillä oudolla murteellaan, annan heille lopulta sen summan mikä on laskussa painettuna suurilla numeroilla. Minulle ei juurikaan jää rahaa lompakkoon laskun maksamisen jälkeen, varsinkin, kun he antavat minulle takaisin kolme yuania vähemmän vaihtorahaa kuin mitä minun mielestäni pitäisi.

Tunnelma on tosiaan hiukan häiritsevä, mutta en jaksa keskustella heidän kanssaan. En välitä tästä kaikesta enää lainkaan sen jälkeen, kun noustessani pöydästä tarjoilijat useaan kertaan ystävällisesti kiittäen ojentavat minulle pienehkön kahisevan muovipussin. Siinä on pullo juomavettä sekä muovirasiassa lämmin ruoka-annos, ja he ohjaavat minut samalla kiirehtien, mutta hyvin kohteliaasti, ulko-ovea kohti.

Teksti: **Kirsi Ahola**

Kuva: **Dreamstime**

中國

KIINALAISEN ELÄINRADAN ELÄIMET – MISTÄ NE OVAT PERÄISIN?

Tang-dynastian aikaisen (618–907) peilin horoskooppi aiheinen koristekuvitus.

Professori **Juha Janhunen** totesi Kiina sanoin ja kuvin -lehdessä 1/2009: ”Se, miten kiinalaiset eläinradan eläimet on valittu ja miksi ne ovat siinä järjestyksessä kuin ovat, on täysin hämärän peitossa.” Tässä artikkelissa jatketaan pohdiskelua aiheesta ja etsitään yhteyttä ikivanhaan kiinalaiseen ajanlaskuun kuuluneiden kahdentoista ”maallisen oksan” ja eläinten mukaan nimettyjen vuosien väliltä.

Helmikuun puolessavälissä 2018 alkaa koiran vuosi. Suomi–Kiina-seuran yhdessä Helsingin ja Pekingin kaupunkien kanssa järjestämät kiinalaisen uudenvuoden ulkoilmatapahtumat ovat tehneet täyden kierroksen. Perinteinen kiinalainen vuosienluku noudattaa kahdentoista vuoden sykliä, ja jokaiselle syklin vuodelle on oma nimikkoeläimensä.

Ei tiedetä tarkkaan, mistä syklin vuodet ovat saaneet eläinimensä. Nimitykset lienevät peräisin viimeistään Han-kaudelta (206

ea.–220). Monet eläimiin liittyvät tarinat ovat buddhalaisuuden värittämiä, ja kuten Juha Janhunen artikkelissaan *Sykliset merkit ja kiinalainen eläinrata* (Kiina sanoin ja kuvin 1/2009, s. 2–7) kertoo, syklin nimikkoeläinten sarjan leviäminen näyttää liittyneen buddhalaisuuteen, joka saapui Kiinaan Han-kaudella. Itse ajatus kahdentoista eläimen ”eläinradasta” lienee tullut Kiinaan lännestä, joko Intian tai Keski-Aasian kautta, toteaa Janhunen ja jatkaa: ”Se, miten kiinalaiset eläinradan eläimet on valittu

ja miksi ne ovat siinä järjestyksessä kuin ovat, on täysin hämärän peitossa.” Voi olla jopa todennäköistä, että eläimet ovat peräisin jo ajalta kauan ennen buddhalaisuutta.

Kahdentoista vuoden sykli on joka tapauksessa perua ikivanhasta ajanlaskujärjestelmästä, joka tunnetaan ”taivaallisten runkojen” (*tian-gan*, 天干) ja ”maallisten oksien” (*dizhi*, 地支) järjestelmänä. Sitä alettiin käyttää vuosienlukuun joskus Han-kaudella, mutta jo paljon aikaisemmin järjestelmää oli sovellettu päivien laskentaan.

Taivaallisia runkoja on kymmenen ja maallisia oksia kaksitoista. Toistuessaan kaavan (roomalaiset numerot kuvaavat runkoja, arabialaiset oksia) I-1, II-2, III-3, ... X-10, I-11, II-12, III-1, IV-2, ... X-12 mukaan ne muodostavat 60 päivän tai vuoden syklin. Maallisia

中國

oksia käytettiin myös ilmaisemaan vuorokauden aikaa. Vuorokausi jaettiin 12 tasapituiseen "hetkeen". Kullakin rungolla ja oksalla on oma, yhdestä kirjoitusmerkistä muodostuva nimensä. Ne olivat käytössä jo tuhat vuotta Hania ennen.

Vaikuttaakin mahdolliselta, että vuosienluvun eläinnimitykset pohjautuvat oksien nimiin. Eläinten nimet ovat ehkä auttaneet muistamaan vaikeat oksien nimet, sillä moni nimien kirjoitusmerkeistä on sellaisia, että niitä ei käytetä muissa yhteyksissä. On kuitenkin vaikea nähdä yhteyttä oksista käytettyjen kirjoitusmerkkien ja eläinten nimitysten välillä. On jopa arveltu, että yhteys on täysin satunnainen.

Luovuuden ja kielitieteen keinoin yhteys on kuitenkin löydettävissä suurimmalle osalle. Kuudes oksa on nimeltään 巳 (*sì*). Mitä sen muoto muistuttaa, ja mihin sen ääntyminenkin viittaa? Syklin kuudes vuosi on käärmeen vuosi. Hankauden loppupuolelta peräisin olevan kirjoitusmerkkien selityskirja *Shuowen jiezi* vahvistaa tämän maallikkoselityksen. Sen mukaan merkki kuvaa käärmettä. Sitä vastoin kielitiede toteaa, että vanhimmat tunnetut kirjoitusmerkin muodot kuvasivat sikiötä. Mutta jos kirjoitusmerkki on todella ikivanha, voihan olla, että se on hamassa muinaisuudessa kuvannut käärmettä.

Yhdestoista oksa on 亥 (*hài*). Merkin vanhimmat tunnetut muodot kuvaavat kiistatta eläintä, mutta kielitieteen mukaan on mahdotonta sanoa varmuudella, mistä eläimestä on kysymys. *Shuowen jiezin* mukaan kysymyksessä on merkin 豕 rinnakkaismuoto. Tämä merkki, joka esiintyy osana 'kotia' tarkoittavaa kirjoitusmerkkiä 家, merkitsee sikaa. Kotihan on kiinaksi sika katon alla, mikä kuvaa sian ikaikaista tärkeyttä kotieläimenä. Syklin kah-

destoista vuosi on sian vuosi.

Kirjoitusmerkkejä tutkimalla päästään vielä ainakin yhden eläimen jäljille. Viides oksa on 辰 (*chén*). Sillä ei ole omaa merkitystä mutta se muodostaa osan merkistä 震, jonka vanhin merkitys on ukkonen. Kiinassa eläin, joka yhdistetään sateeseen ja ukkoseen, on lohikäärme. Toinen kirjoitusmerkki, jonka osana on 辰, tarkoittaa erästä meressä elävää lohikäärmelajia (蜃). Syklin viides vuosi on lohikäärmeen vuosi.

Vieläkin kaukaisempi yhteys on löydettävissä kolmannen ja yhdenentoista oksan sekä niitä vastaavien eläinten välillä. Kolmas oksa on 寅 (*yín*). Sen alkuperäinen merkitys on tuntematon, ja se esiintyy klassisessa kirjallisuudessa tiettävästi vain yhden ainoan kerran, lauseessa, jossa toivotetaan nouseva aurinko tervetulleeksi kuin kunnioitettu vieras. Kellonajoista puhuttaessa *yín*-hetki on aamuyöllä juuri ennen päivän koittoa, klo 3–5. Länsimaissa tunemme tuon suden hetkenä. Mikä onkaan ollut muinaisille kiinalaisille suden kaltainen, pelottava ja hämähärisä saalistava eläin? Kolmatta oksaa vastaava eläin on tiikeri.

Yhdestoista oksa on 戌 (*xū*). Merkki – vanhassa muodossaan – muistuttaa läheisesti merkkiä 戌. Se tarkoittaa rajavartioleirin sotilasta. Jos pitää etsiä eläin, josta syntyy miellelyhtymä vartiosotilaaseen, se on tietenkin koira.

Ihan oikeakin kielitiede paljastaa yhteyksiä oksien ja eläinten välillä. Toinen oksa on 丑 (*chǒu*). Merkki on muinoin ääntynyt saman tapaisesti kuin nautaa tarkoittava 牛 (*niú*), mikä näkyy nykyäänkin siinä, että moni sellainen merkki, joka sisältää merkin 丑, ääntyy (kuten 紐) "niu" eri tooneissa. Syklin toinen vuosi on härän vuosi.

Äänteellistä yhteyttä pitää jos-

kus etsiä kauempaa. Niin ovat tehneet esimerkiksi Jerry Norman ja Michel Ferlus, jota seitsemännen ja kahdeksannen oksan selityksen osalta siteeraan. Seitsemäs oksa on 午 (*wǔ*). Se ääntyi muinoin samalla tavalla, kuin hevosta tarkoittava sana muinaisessa thain kielessä. Kahdeksas oksa on 未 (*wèi*). Se ääntyi muinoin samalla tavalla kuin vuohta tarkoittava sana yhdessä Taiwanin alkuasukkaiden austroneesialaisessa kielessä. Ferlus olettaa, että koko syklijatous on peräisin austroaasialaiselta kielialueelta.

Neljäs oksa on 卯 (*mǎo*). Ääntämys on samankaltainen kuin kissaa tarkoittavalla sanalla monissa nykyisissä kiinan alueellisissa kielissä, samoin kuin vietnamin kiinalaisperäisessä sanastossa. Niinpä syklin neljäs vuosi on Vietnamin kissan vuosi. Tämä sotii Ferlus'n oletusta vastaan, sillä kissa on selkeästi melko nuorta perua syklin eläimenä. Muinaisessa kiinassa tai vietnamissa äänteellistä yhteyttä kissan ja 卯-oksan välillä ei ole. Kiinassa syklin neljäs vuosi onkin jäniksen vuosi.

Saattaa olla, että jäniskin on virhe. Alun perin sen paikalla on saatanut olla kukko, joka on nyt syklin kymmenennen vuoden tunnuseläin. Kymmenes oksa on 酉 (*yǒu*). Kirjoitusmerkin vanhimmat muodot ovat hyvin lähellä neljänestä oksasta käytetyn kirjoitusmerkin vanhimpia muotoja. Merkit on myös äännetty muinaisessa kiinassa lähes samalla tavalla. Merkin 酉 alkuperäinen asu on säilynyt rinnakkaismuodoissa 酉, joka *Shuowen jiezin* mukaan kuvaa suljettua porttia. Merkin 卯 rinnakkaismuoto on puolestaan 卯, joka kuvaa avointa porttia. Portit on avattu aamuisin ja suljettu iltaisin, ja kellonajoissa neljäs oksa tarkoittaa auringonnousun aikaa, klo 5–7. Aamuun liittyvistä eläimistä tulee ensimmäi-

中國

senä mieleen kukko, mutta kukko on syklissä iltaeläin. Voi olla, että merkkien ja niiden äänneasun samankaltaisuus on johtanut sekaan-nukseen.

Jänikselle on mahdotonta keksiä mitään yhteyttä sen paremmin neljänteen kuin kymmenenteen sykliin riippumatta siitä, tarkastellaanko kirjoitusmerkkejä tai niiden äänneasuja. Sama koskee myös ensimmäistä sykliä (zī, 子) ja sen tunnuseläintä rottaa sekä yhdeksättä sykliä (shēn, 申) ja sen tunnuseläintä apinaa.

Mahdollisia selityksiä löytyy siis vain osalle oksien nimien ja eläinten yhteyksistä. Sen paremmin ääntämykseen kuin kirjoitusmerkkien alkuperään perustuvat selitykset eivät ole kattavia. *Shuowen jiezin* selitykset ovat sitä paitsi saattaneet syntyä keinotekoisesti vasta sitten, kun yhteys oksien nimien ja eläinten välillä on jo ollut olemassa. Mutta jos pitäydytään siinä uskottavan tuntuksessa oletuksessa, että eläinten nimet ovat olleet muistisääntöjä oksien nimille, on mahdollista, että osa muistisäännöistä on keksitty kirjoitusasun ja osalle ääntämyksen mukaan. Jos näin on, pitäisi enää keksiä, miten jänis, rotta ja apina on saatu liitettyä oksiansa yhteyteen. Sikäli kun niille ei tosiaankaan löydy yhtään vähänkään uskottavaa selitystä, on tämäkin oletus hylättävä. Onkin pakko todeta hämäryyden jatkuvan.

Jyrki Kallio

Aiheesta lisää:

Juha Janhunen:

Sykliset merkit ja kiinalainen eläinrata.

Kiina sanoin ja kuvin 1/2009, s. 2–7.

Michel Ferlus: *The Sexagesimal cycle, from China to Southeast Asia*. A paper presented at the 23rd Annual Conference of the

Southeast Asian Linguistics Society,

29–31 May, 2013, Bangkok.

<halshs-00922842v2>.

Maallinen oksa Oksaa vastaava eläin*

1	zǐ	子	rotta, hiiri	鼠
2	chǒu	丑	härkä	牛
3	yín	寅	tiikeri	虎
4	mǎo	卯	jänis	兔
5	chén	辰	lohikäärme	龍
6	sì	巳	käärme	蛇
7	wǔ	午	hevonen	馬
8	wèi	未	vuohi, lammas	羊
9	shēn	申	apina	猴
10	yǒu	酉	kukko	雞
11	xū	戌	koira	狗
12	hài	亥	sika	豬

* Eläinten nimistä käytetään käännöksinä joskus urospuolisten eläinten nimiä (härkä eikä nauta), joskus yleisnimiä (sika eikä karju), ja vuohieläinten suhteen yhtä mahdollisia ovat vuohi ja lammas (miksei pässi ja pukkikin). Myös rotta ja hiiri ovat yhtä käypiä käännöksiä. Kiinan kielessä eläinten sukupuoli (ja vuohieläinten tapauksessa tarkka laji) ei tule ilmi.

LIITY SUOMI-KIINA-SEURAN JÄSENEKSI

Se on helppoa, toimitat meille vain seuraavat tiedot itsestäsi:

- nimi
- osoite
- syntymäaika
- arvo tai ammatti
- puhelinnumero
- sähköpostiosoite

Saat paluupostissa tilillepanolomakkeen, jolla voit maksaa vuosijäsenmaksun 25 €.

Saat

jäsenlehden neljästi vuodessa ja tiedot seuran järjestämistä tilaisuuksista suoraan kotiisi.

Yhteystietomme:

toimisto@kiinaseura.fi

Heikkiläntie 8 B

00210 HELSINKI

045-787 77 962

www.kiinaseura.fi

中國

TAPAHTUMIA KEVÄTTALVELLA

HELSINGISSÄ

TIISTAILUENNOT

Ma 12.2. klo 17–18:30 (huomaa viikonpäivä!)

KIINALAINEN HOROSKOOPPI

Veli Rosenberg kertoo kiinalaisen horoskoopin saloista.
Lauttasaaren kirjasto.

Seuraavien tiistailuentojen aiheita:
Maaliskuu: *Kiinalainen lääketiede*.
Huhtikuu: *Kiinan uhanalaiset eläimet*.
Lisätietoja seuran verkkosivuilta.

To 15.2. klo 16–20

KIINALAISEN UUDENVUODEN JUHLA

Keskuskadulla ja vähän muuallakin Helsingissä.
Katso tarkemmin verkkosivuilta
www.kiinalainenuusivuosi.fi

IISALMESSA

Pe 16.2. klo 18

UUDENVUODEN JUHLA

Paikka ilmoitetaan jäsenille myöhemmin.

Ti 20.2.

KIINALAISEN RUOAN JATKOKURSSI

Katso lisätietoja Kansalaisopiston verkkosivuilta.

JOENSUUSSA

Tiedot seuran verkkosivuilla ja jäsenkirjeellä.

JYVÄSKYLÄSSÄ

Tiedot seuran verkkosivuilla ja jäsenkirjeellä.

PORISSA

La 17.2. lähtö klo 12 pääkirjastolta

LOHIKÄÄRMEEN ULKOILUTUS

Kierros kaupungilla kiinalaisissa ravintoloissa poiketen.

Keskiviikkoisin klo 10–11 alkeet ja 11–12 jatkoryhmä

TAIJI-TUNNIT JATKUVAT

Tanssitaivaan salilla Vanhanköiviston tie 14.

La 10.3. klo 19

KIINALAISEN RUOAN JATKOKURSSI

Eteläpuiston Pioni-ravintolassa.
Tarkemmin Leena, 040 5377 818.

Ti 13.3. klo 17

OSASTON VUOSIKOKOUS

Yhteisökeskuksessa Gallen-Kallelankadun ja Otavankadun
risteyksessä, vinosti kirjastoa vastapäätä.

TAMPEREELLA

La 17.2. klo 15–20

KIINALAISEN UUDENVUODEN JUHLA

Ravintola Lihuanissa, Hämeenpuisto 44.
Ilmoittautuminen sekä sähköpostilla suomi.kiina.tre@gmail.com
ja maksamalla tilille FI16 8000 2104 7564 31/Suomi-Kiina-seura
Tampereen osasto. Ilmoitathan viestikentässä aikuisten ja lasten
lukumäärät sekä lasten iät. Aikuiset 27 €, 10–15-vuotiaat 15 €
ja 2–9-vuotiaat 10 €. Alle 2-vuotiaat ilmaiseksi. Hinta sisältää
juhla-aterian. Lisätietoja: Tiina Kauma 044-533 6544.

Joka kuukauden 2. suununtai klo 14–

OPI PELAAMAAN MAHJONGIA

Museokeskus Vapriikin kahviossa. Voit tulla kerran,
tai säännöllisesti. Ei tarvitse ilmoittautua.
Lisätiedot Leena Salminen puh. 040-777 9357.

Perjantaisin klo 16:30–17:30

LASTEN KIINA-KERHO

Finnish International School of Tampere,
Satakunnankatu 60, A 3007.

Hinta seuran jäseniltä 80 € ja ei-jäseniltä 100 €/lukukausi.

Kerho kokoontuu keväällä 14 kertaa.

Ilmoittautuminen ja lisätiedot Kirsi Salonen: kiinakerho@gmail.com

TURUSSA

Ke 14.2. klo 18:30

KESKUSTELUTILAISUUS

"EU ja Kiina globaalissa maailmassa"
Turun kaupunginkirjaston studiossa

KULTTUURIKERHO LAPSILLE

4–8-vuotiaille.

Katso molempien tapahtumien ajankohtaiset tiedot verkosta
www.fb.me/turkukiina

SEURAN TAPAHTUMATIEDOT KOOTUSTI: WWW.KIINASEURA.FI